

مرور نظام‌مند تحقیقات جامعه‌شناسی ورزشی در ایران

کیومرث مولادوست*^۱، افشار هنرور^۲

۱- کارشناس ارشد، مدیریت امور فرهنگی دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکزی، تهران، ایران.

۲- استادیار گروه تربیت بدنی، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی، تهران، ایران.

(دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۶ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۰۶)

چکیده

جامعه‌شناسی ورزشی به تبیین و شناخت بهتر پدیده ورزش و کارکرد آن می‌پردازد. پژوهش‌های زیادی در حوزه جامعه‌شناسی ورزشی در کشور وجود دارد، اما نگاهی کلی به وضعیت این پژوهش‌ها، یافته‌ها و رویکردهای کلی آن‌ها نیاز است. این مطالعه با هدف مرور نظام‌مند تحقیقات جامعه‌شناسی ورزشی در ایران انجام شده است. روش تحقیق به‌لحاظ ماهیت کیفی، از نظر هدف توسعه‌ای و از جنس مطالعات ثانویه با رویکرد مرور نظام‌مند بوده است. نمونه پژوهش شامل مقاله‌های چاپ‌شده در نشریه‌های علمی - پژوهشی داخل کشور در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ به تعداد ۱۹ مورد بود که از بانک‌های اطلاعات Noormags، SID، Magiran و Ensani استخراج شده است. نتایج تحقیق نشان داد مطالعات انجام‌شده به دو مقوله کلی کارکرد اجتماعی ورزش در ۲۸ زیرمقوله و مشارکت اجتماعی ورزش نیز در ۱۱۹ زیرمقوله پرداخته شده‌اند. زیرمقوله‌هایی مانند نظم اجتماعی، انسجام اجتماعی، پرخاشگری، رفتارهای ناهنجار، رفتارهای اخلاقی، سیاست اجتماعی، اعتماد اجتماعی و هولیگان‌بیم مورد مشاهده قرار گرفت که همگی را می‌توان ذیل یک مقوله کلی‌تری با نام کارکرد اجتماعی ورزش دسته‌بندی شد. همچنین، زیرمقوله‌های مانند نهادینه کردن ورزش همگانی، مشارکت ورزشی زنان مبنی بر هنجارهای جنسیتی، مشارکت ورزشی جانبازان، مشارکت فعالیت‌های ورزشی زنان و مردان، پیامدهای اجتماعی مشارکت در ورزشی، مشارکت ورزشی سالمندان، در مقوله «مشارکت اجتماعی ورزش» دسته‌بندی شده است. مهم‌ترین خلأ پژوهشی مشاهده‌شده در مطالعات حوزه جامعه‌شناسی ورزش، مربوط به حوزه رفتارهای فرهنگی از جمله رفتارهای فرهنگی تماشاگران مانند شعارها و فعالیت‌های تماشاگران در اماکن ورزشی است.

واژه‌های کلیدی: کارکرد ورزشی، انسجام اجتماعی، مشارکت ورزشی، پرخاشگری.

مقدمه

ورزش پدیده‌ای اجتماعی، پیوندی اندام‌وار با مجموعه نهادها و ساختارهای اجتماعی دارد، بدین معنا که دستاوردهای ورزش و فعالیت‌های آن، یک شاخص عمومی است. از یک سو می‌توان از طریق آن درباره سطح پیشرفت اجتماعی یک جامعه داوری کرد و از سوی دیگر پیشرفت و ترقی ورزشی نیز به داده‌ها و عوامل اجتماعی حاکم بر جامعه وابسته است. در جامعه‌ای که فرهنگ خشونت رایج است، زمینه‌های آسیب آن در بسیاری از پدیده‌های اجتماعی از جمله ورزش آشکار می‌شود (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۴).

همه ساختارها، الگوها، سازمان‌ها و گروه‌های مختلف اجتماعی - فرهنگی مرتبط با ورزش در حوزه جامعه‌شناسی ورزشی جای می‌گیرند (موحدی، ۱۴۰۰، ص ۱). جامعه‌شناسی ورزشی به بررسی نقش ورزش در جوامع و فرهنگ‌های گوناگون می‌پردازد. بنابراین شناخت و تحلیل آن می‌تواند به شناسایی فرهنگ، شخصیت قومی، روابط اجتماعی و ارتباطات روزمره افراد جامعه کمک کند. به علاوه جامعه‌شناسان به دنبال شناخت عواملی هستند که باعث می‌شود مردمانی با درک، بینش، تحصیلات، طبقه اجتماعی و اقتصادی مختلف و حتی نژادهای نژادی و قومی در مورد رنگ یک پیراهن (یک تیم ورزشی) با یکدیگر اتفاق نظر و همدلی داشته باشند (نظری و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۷). جامعه‌شناسی ورزش به بررسی رابطه متقابل حوزه ورزش با حوزه اجتماع و تأثیرات متقابل آن‌ها بر یکدیگر می‌پردازد. نهاد ورزش مانند سایر پدیده‌های اجتماعی به عنوان یک واقعیت اجتماعی در ساختار جامعه وجود و حیات دارد و همانگونه که بر نهادهای درون جامعه تأثیر می‌گذارد، از شرایط و نوسانات مختلف اجتماعی متأثر می‌شود و تا حد زیادی به تبعیت از جریان‌های اجتماعی عمل می‌کند (قاسمی و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۱۵-۱۶).

در یک تعریف مفهومی دیگر، جامعه‌شناسی ورزشی با هدف توجه به فرایندهای اجتماعی است که در کنار ورزش روی می‌دهند، مانند اجتماعی شدن، رقابت و مسابقه، همکاری، ایجاد تحرک و تحول اجتماعی؛ و به مطالعه رابطه ورزش و اجتماع می‌پردازد (کوکلی، ۱۳۹۳). گسترش ورزش به‌عنوان بعد مهمی از روند زندگی و تأثیر ورزش بر رفتار انسان و نهادهای اجتماعی تشکیل‌دهنده جامعه و زمینه‌های فرهنگی جامعه، موجب شده است که مرئیان تربیت‌بدنی و جامعه‌شناسان به مطالعه این مقوله توجه بیشتری کنند (شهبازی و همکاران، ۱۳۹۵).

از طرفی، کارکرد اجتماعی ورزش در توسعه و تحکیم روابط اجتماعی نیز کارکردی زیربنایی و بنیادی است که در کل ساختار جامعه و روابط موجود بین اقشار و آحاد اجتماعی اثرات قابل توجهی بر جای می‌گذارد و در صورتی که در بستر صحیح قرار نداشته باشد عواقب آن به شدت موجب سستی علائق اجتماعی، قطع روابط و یا شکل‌گیری صوری بافتی مادی‌گرا می‌شود (نظری و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۱). کارکردهای اجتماعی ورزش‌های گروهی مانند فوتبال، به عنوان پدیده‌ای اجتماعی، محصول و نتیجه نظام اجتماعی و مناسبات حاکم بر همان جامعه است، که کارکردهای مثبت فراوانی از جمله؛ سلامت جسم و روان، کنترل اجتماعی، جامعه‌پذیری، احترام به قوانین، ایجاد روابط دوستانه، بالا بردن اعتماد بین فردی و گروهی، انضباط‌پذیری و تقویت روحیه ملی و غیره می‌تواند داشته باشد (بلوچی و ستوان، ۱۳۹۸، ص ۳۰). غرور ملی نیز از کارکردهای جدیدتر ورزش است به‌ویژه در مسابقات جهانی و المپیک، که گاهی جنبه سیاسی هم پیدا می‌کند (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۴).

اهمیت تأثیرات متقابل ورزش و ابعاد گوناگون اجتماعی و فرهنگی به اندازه‌ای است که توجه اولین جامعه‌شناسان و پیشگامان جامعه‌شناسی ورزش همچون مارسل موس، یوهان هویزینگا، رژه کایووا، نوربرت الیاس و پیر بوردیو را به خود جلب کرده است (عابدینی و طالبی، ۱۳۹۶، ص ۱۳۳). پیشینه انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی ورزش به سال ۱۸۹۰ و نگارش مقاله‌ای توسط جیمز مونی درباره بازی‌های با توپ سرخپوستان چروکی بر می‌گردد (بلانچارد، ۱۳۸۷). تأسیس نهادهایی نظیر کمیته بین‌المللی جامعه‌شناسی ورزش^۱ (۱۹۶۸)، جامعه آمریکای شمالی جامعه‌شناسی ورزش^۲ (۱۹۷۸)، انجمن بین‌المللی جامعه‌شناسی ورزش^۳ (۱۹۹۵) و انتشار نشریه‌هایی چون گاهنامه بین‌المللی جامعه‌شناسی ورزش^۴ (۱۹۶۶)، مجله موضوعات اجتماعی و ورزشی^۵ (۱۹۷۷) و مجله جامعه‌شناسی ورزش^۶ (۱۹۸۴) گام‌هایی تأثیرگذار در بنیانگذاری جامعه‌شناسی ورزش بوده‌اند (ویس، ۱۳۸۹). ورزش فعالیت‌های انسانی و فرهنگی است پس پای علم جامعه‌شناسی به آن باز می‌شود (هاسلام^۷، ۲۰۰۴).

-
- 1 . International Committee for Sociology of Sport
  - 2 . North American Society for Sociology of Sport (NASSS)
  - 3 . International Sociology of Sport Association (ISSA)
  - 4 . International Review for the Sociology of Sport
  - 5 . Journal of Sport and Social Issues
  - 6 . sociology of sport Journal
  - 7 . Houlihan

تحلیل‌های کارکردگرایانه از ورزش در جامعه همچنان در نوشته‌های هری ادواردز، کلینی هینلیا، گونتر لوشن و غیره دیده می‌شود. در میان این جامعه‌شناسان، لوشن -جامعه‌شناس آلمانی- مؤثرترین فرد در پروراندن چارچوب نظریه کارکردگرایی در جامعه‌شناسی ورزش بود. اولین نوشته عمده‌ای که لوشن در چشم‌اندازی پارسونزی از جامعه‌شناسی ورزش ارائه داد (وابستگی‌های متقابل ورزش و فرهنگ) در سال ۱۹۶۷ منتشر شد (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۷). لوشن ورزش را به عنوان یک نظام کنش در نظر گرفت. کارکردها و پویایی‌های ورزش در فرهنگ و جامعه را مورد بحث قرار داد و درباره ورزش و تحول فرهنگی تأمل کرد. طبق نظر لوشن در فرهنگ‌های اولیه کارکرد ورزش اغلب حول مذهب، جمع محور و برای تربیت و فراگیری مهارت‌های مرتبط با بزرگسالی و آمادگی جنگی بود، در حالی که کارکردهای ورزش مدرن ممکن است بطور ویژه برای حفظ الگو و برقراری همبستگی اجتماعی در نظر گرفته شوند (مختارپور، ۱۳۹۸، ص ۱۴۶). ۱۵ سال بعد، لوشن یک تجزیه و تحلیل ساختاری از ورزش مبتنی بر نظام‌های داخلی و خارجی ورزش ارائه داد. او بر تحلیل مفهوم‌سازی‌های نظام ورزش به عنوان الگوی ساختاری بنیادی انسان و هستی اجتماعی تأکید کرد. لوشن مدعی نوعی ساختارگرایی به عنوان برنامه‌ای برای تحلیل ورزش در جامعه شده است. جامعه‌پذیری از دیدگاه کارکردگرایان، همان کنترل درونی است که براساس آن، ارزش‌ها، هنجارها و ایستارهای اجتماعی در یک نظام اجتماعی، ملکه ذهن کنش‌گران می‌شوند (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۷).

در کشور ایران، پژوهش‌های قابل توجهی در حوزه جامعه‌شناسی ورزش انجام شده است که البته به دلیل نبود یک نظام پژوهشی منسجم، این پژوهش‌ها به جهت و مسیر مشخصی هدایت نشده‌اند و حتی مسیری پیش‌رونده نیز ندارند. برای مثال برخی از پژوهش‌ها نظیر؛ نوابخش و جوانمرد، (۱۳۹۲) در جامعه‌شناختی کارکرد ورزش به مبحث انسجام اجتماعی پرداخته است و محمدی عزیزآبادی و بهشتی (۱۳۹۹) نیز به کارکردهای سیاسی توجه کرده است. رحمانی خلیلی و صفویان (۱۳۹۸)، پدیده هولیگان‌باز تماشاگران فوتبال را با نگاه جامعه‌شناختی مورد بررسی قرار داده است. هر کدام از تحقیقات مورد مطالعه این پژوهش، بخشی از حوزه جامعه‌شناسی ورزش را مورد کنکاش قرار داده‌اند و نگاه جامع به این پژوهش‌ها می‌تواند دیدگاه کلی برای تبیین تحقیقات آینده و خلأ پژوهشی حوزه جامعه‌شناسی را تبیین کند.

از آنجا که نظریه‌های جامعه‌شناسی ورزشی در تبیین و شناخت بهتر پدیده ورزش و کارکرد آن نقش بسیار مهمی ایفا می‌کند. بنابراین لازم است طی یک نگاه کلی و مروری به نوع و روند

تحقیقات جامعه‌شناسی ورزشی انجام شده در کشور، تصویر روشن‌تری از آنچه که تاکنون در کشور رخ داده است، ارائه دهد.

عصر حاضر مملو از پژوهش‌ها در قالب نشر پایان‌نامه، انواع مقالات، کتاب‌ها هستند که مطالعه و استفاده از آن‌ها برای تصمیم‌گیری‌ها در زندگی بشری دشوار کرده است؛ از این رو، مطالعات مروری اهمیت زیادی پیدا کرده‌اند (باستین^۱، ۲۰۱۰؛ فراری^۲، ۲۰۱۵؛ گرانت و باووس^۳، ۲۰۰۹). مطالعات مروری برای استفاده بهینه از حجم بالای اطلاعات تولیدشده توسط مقالات و ارائه ترکیبی از شواهد به صورت خلاصه، مورد توجه پژوهشگران رشته‌های مختلف در دنیا قرار گرفته است (گرانت و باووس، ۲۰۰۹؛ وزیری و فیض‌آبادی، ۱۳۹۶). مطالعات با قاعده نظام‌مند که از قواعد سخت‌گیرانه‌ای پیروی می‌کنند، اطلاعات و رویکردهای مفید و جدیدی در پیش‌روی اندیشمندان قرار می‌دهد.

واکاوی پژوهش‌ها باعث گسترش علمی حوزه مورد مطالعه می‌شود. مطالعه دیدگاه‌های مختلف پژوهشگران می‌تواند در توسعه علم کمک کند و موجب گسترش فهم و درک عمیق دانش شود؛ بنابراین واکاوی تحقیقات جامعه‌شناختی ورزش در پاسخ به این پرسش بسیار مهم و اساسی است که پژوهشگران جامعه‌شناختی ورزش در ایران به چه مباحثی پرداخته‌اند. شناخت مباحث مورد توجه محققان و تبیین پدیده‌های مورد مطالعه بسیار مهم و اساسی است.

مبانی نظری

دیدگاه کارکردگرایی^۴، به‌طور وسیعی در جامعه‌شناسی ورزشی و مطالعات و تحقیقات مربوط به اجتماعی شدن مورد استفاده قرار گرفته است. اساس نظریه کارکردگرایی بر این اصل مبتنی است که هر پدیده اجتماعی، کارکرد معینی بر عهده دارد و به نحوی بر دوام و اداره جامعه مؤثر است (پیری و همکاران، ۱۳۹۴). از نظر این دیدگاه، جامعه مجموعه سازمان‌یافته‌ای از بخش‌های متقابلاً وابسته است که به‌وسیله ارزش‌ها و فرایندهایی که سبب خلق وفاق در بین افراد جامعه می‌شوند، انسجام می‌یابد. در این مکتب جامعه به‌مثابه یک نظام سازمان‌یافته، باثبات و منسجم در نظر گرفته می‌شود که اکثر افراد آن درباره ارزش‌های کلی با یکدیگر توافق دارند (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۳). از نظر تالکوت پارسونز^۵، اجتماعی شدن فعالیتی است که بر اساس آن نظام فرهنگی در

- 1 . Bastian
- 2 . Ferrari
- 3 . Grant & Booth
- 4 . functionalism theory
- 5 . talcott parsons

نظام شخصیتی درونی می‌شود. نظام شخصیتی در تئوری پارسونز از طریق اجتماعی شدن به ابزاری تبدیل می‌شود که نظام اصلی از طریق آن به اهداف خود دست می‌یابد. رویکرد کارکردگرایی، ورزش را به‌عنوان یک نهاد اجتماعی پویا و مؤثر مورد توجه قرار می‌دهد و ارتباط و پیوستگی آن را با جامعه بررسی می‌کند (نادریان جهرمی، ۱۳۹۴). علاوه بر این، کارکردگرایان به تأثیرات ورزش و کارکرد آن در اجتماعی شدن و پیوندهای مختلف اجتماعی در نوجوانان و جوانان و سازگار کردن افراد جامعه با ارزش‌های مثبتی نظیر میهن‌پرستی^۱ و نقش آن در تقویت توانایی‌های فیزیکی تأکید دارند و آن را به‌عنوان عرصه‌ای برای تجلی تنش‌ها و تخلیه انرژی پرخاشگرانه با شیوه اجتماعی مطلوب در نظر می‌گیرند. به اعتقاد صاحب‌نظران این مکتب، ورزش، افراد یک جامعه یا حتی یک ملت را دور هم جمع می‌کند و نوعی احساس وحدت و یکپارچگی اجتماعی را رواج می‌دهد (شادمفعت، ۱۳۹۴). به عبارت بهتر، این نظریه‌پردازان به بررسی اثرات و کارکردهای ورزش به‌عنوان یک نهاد اجتماعی مؤثر در قرن حاضر می‌پردازند و بر ساماندهی جامعه تأکید دارند (حاجی زاده و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۵۵). از نظر کارکردگرایان، مهم‌ترین نقش ورزش در جامعه، کمک به سلامت و بقای افراد، جامعه‌پذیری، قوانین، هم‌بستگی گروهی و تمامی مواردی است که به حفظ نظام و وضع موجود می‌انجامد. بنابراین از دیدگاه کارکردگرایان، ورزش به دلیل منافع که برای جامعه دارد برای زندگی اجتماعی و فردی انسان‌ها عنصری ضروری محسوب می‌شود. مطالعات کارکردگرایان در حوزه جامعه‌شناسی ورزش را می‌توان به چهار بخش تقسیم کرد (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۷، ص ۹):

- ۱- رابطه میان مشارکت ورزشی و جامعه‌پذیری: یادگیری ارزش‌ها و قواعد و هنجارهای جامعه که در طول دوران رشد فرد انجام می‌پذیرد، ارتباط مستقیمی با تجربیات فردی و اجتماعی دارد. مشارکت ورزشی شیوه مناسب نظم و ثبات اجتماعی را در شخصیت فرد درونی کرده، وی را مطابق هنجارهای جامعه می‌سازد.
- ۲- رابطه میان ورزش و وحدت گروهی: مشارکت ورزشی می‌تواند یکپارچگی در گروه‌ها، اجتماعات و جوامع را امکان‌پذیر سازد.
- ۳- رابطه میان ورزش و انگیزه پیشرفت: کسب انگیزش و تأثیر ورزش در آن و اهمیت کار و تلاش بی‌وقفه جهت نیل به پیروزی در این دسته مطالعات قابل بررسی است.

---

1 . patriotism

۴- رابطه میان ورزش و توانایی‌های مورد نیاز جهت دفاع از تهدیدات خارجی: ورزش می‌تواند به رزم‌آوری سنتی و کهن بپردازد و روحیه وطن‌خواهی و حمایت از کشور را در برابر حملات بیگانگان تضمین کند (کوکلی، ۱۹۹۸، ص ۳۳ به نقل از غلامی، ۱۳۸۴).

در طرف دیگر، نظریه پردازان تضاد^۱، عدم توافق و کشمکش را در هر نقطه‌ای از نظام اجتماعی می‌بینند و معتقدند که هرگونه نظم در جامعه ناشی از اعمال زور سران جامعه است و بیشتر بر نقش قدرت در حفظ جامعه تأکید دارند. یکی از موارد مورد تأکید تضادگرایان، توجه به مفهوم قدرت به خصوص در حوزه اقتصادی است (نادریان جهرمی، ۱۳۹۴). بنابراین نظریه تضاد، نهاد ورزش به‌ویژه ورزش‌های تجاری را به‌منزله افیون جامعه تلقی می‌کند؛ یعنی فعالیت و نمایش که آگاهی از استثمار اقتصادی^۲ را در میان افراد محروم از بین می‌برد و درعین حال امتیاز و جایگاه کسانی را که کنترل ثروت و اقتصاد را در دست دارند استمرار می‌بخشد. در نتیجه می‌توان گفت که این نظریه بر این باور است که کل زندگی اجتماعی از نیروهای اقتصادی و ضرورت‌های سرمایه در جامعه الهام پذیرفته و شکل گرفته است و جامعه‌شناسان را به این سمت سوق می‌دهد که هنگام مطالعه ورزش (فرایند اجتماعی شدن ورزشی) تنها به نیروی اقتصادی توجه کنند (کوکلی، ۲۰۱۰). آن‌ها بر این عقیده‌اند که از طریق فرایندهای اقتصادی یک انسان انفعالی و غیراجتماعی به یک فرد تربیت‌شده اجتماعی تبدیل می‌شود و قادر است که خدمات و کالاهای مؤثر و ارزشمندی را به مشتریان و جامعه ارائه کند. بسیاری از پیش‌فرض‌های دیدگاه تضادگرایی این است که افراد با استفاده از قدرت اقتصادی قادرند وضعیت خود را در جامعه متحول و پویایی امروز تثبیت کنند. جامعه‌شناسان طرفدار نظریه تضادگرایی با اشاره به ماهیت سرمایه‌داری^۳ که در شکل‌های مختلف ورزش حاکم شده است معتقدند که افراد بر اساس پایگاه اقتصادی^۴ می‌توانند شرایط متفاوتی را در فعالیت‌های ورزشی داشته باشند (اوردوست، ۲۰۱۴). ورزش کارکردهای مختلفی دارد که واکوی نتایج تحقیقات صاحب‌نظران، اهمیت بسیار زیادی دارد. شناخت کارکردهای جامعه‌شناختی ورزش در توسعه و رشد آن مؤثر است.

به نظر بورديو مهم‌ترین عامل‌هایی که می‌توانند نحوه توزیع رفتارهای ورزشی در میان اقشار متفاوت جامعه را توضیح دهند عبارت‌اند از (قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۴):

۱- سرمایه اقتصادی: شامل درآمد پولی، سایر منابع مالی، دارایی‌ها و حقوق مالی.

- 1 . conflict theory
- 2 . economic exploitation
- 3 . capitalism
- 4 . economic base

۲- سرمایه فرهنگی: شامل گرایش‌ها و عادت‌های دیرپایی که طی فرایند جامعه‌پذیری حاصل می‌شوند و هدف‌های فرهنگی ارزشمندی نظیر قابلیت‌های تحصیلی و مهارتی را به دنبال دارند.

۳. وقت آزاد (بورديو، ۲۴۰، ص ۱۳۸۴).

راولند و فریدسون^۱، معتقدند برای ایجاد شرایط لازم برای مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی، ورزش باید به صورت لذت بخشی در سنین پایین به افراد ارائه شود تا آن‌ها بتوانند در آینده دوباره به آن تمایل پیدا کنند. ارائه ورزش به صورت لذت‌بخش به افراد سبب می‌شود که مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به صورت یک میل درونی درآید و مشارکت افراد در آن به طور مداوم ادامه یابد. به نظر آن‌ها ایجاد شرایط لازم برای شکل‌گیری تجارب لذت‌بخش و خوش‌آیند در ورزش، راهکاری مناسب برای افزایش سطح فعالیت‌های ورزشی در سنین پایین است که به نوبه خود سبب تغییر نگرش افراد در مورد ارزش تمرین و فعالیت بدنی و از همه مهم‌تر، کسب نتایج بلندمدت و سودمندتری مانند سلامتی برای افراد از طریق مشارکت مداوم در فعالیت‌های ورزشی در طول زندگی‌شان می‌شود (پارسامهر، ۱۳۹۰).

اسکن لن و سیمون^۲ با بهره‌گیری از نظریه راولند و فریدسون مبنی بر لذت‌بخش کردن مشارکت در فعالیت‌های ورزشی، متغیر لذت ورزشی را در مدل انگیزشی بزرگ‌تری به نام «مدل تعهد ورزشی» که به معنی میل و تصمیم به ادامه مشارکت در فعالیت ورزشی است، به کار می‌گیرند. تعهد ورزشی به عنوان یک ساختار روان‌شناختی، نشان‌دهنده میل و خواست فرد جهت شرکت مستمر در فعالیت‌های ورزشی است. تعهد ورزشی منعکس‌کننده نیروهای انگیزشی فرد برای ادامه مشارکت و نشان‌دهنده اهمیت زیرساخت‌های روانی مبتنی بر پافشاری بر ادامه یک رفتار یا فعالیت معین است. تعهد ورزشی می‌تواند مربوط به یک برنامه ورزشی، یک رشته ورزشی (برای مثال فوتبال) و یا تعهد به شرکت مستمر در انواع فعالیت‌های ورزشی باشد (پارسامهر، ۱۳۹۰).

روش‌شناسی پژوهش

مرور نظام‌مند برای پاسخ‌گویی به یک سؤال پژوهشی مشخص و با استفاده از یک روش علمی برنامه‌ریزی‌شده، مطالعات مرتبط با سؤال مورد نظر را مورد بررسی قرار می‌دهد. ساختار کلی یک

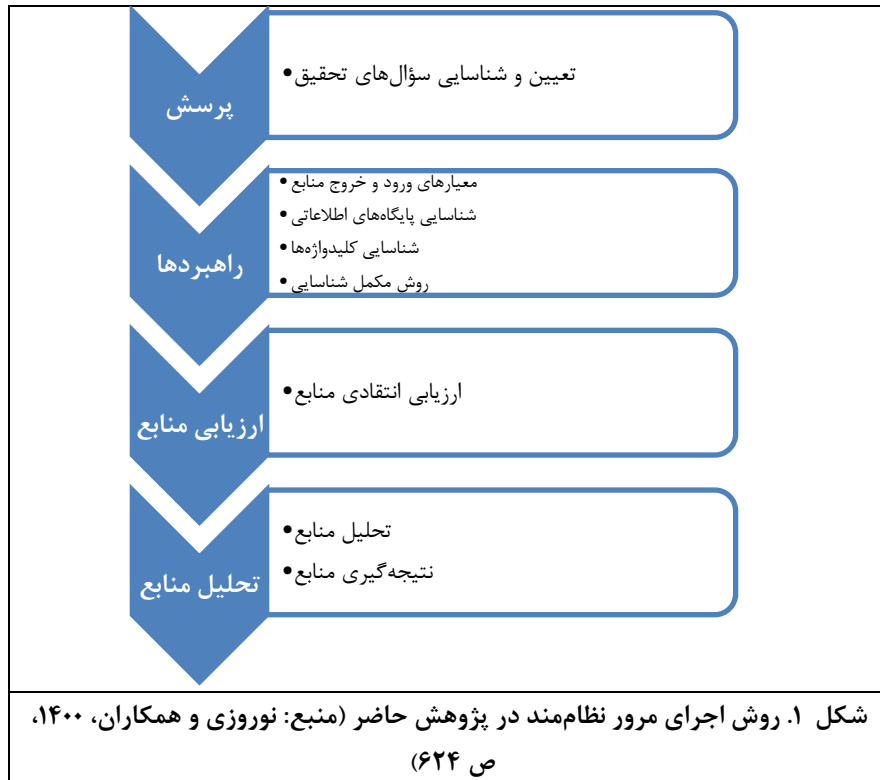
1 . Rowland & Freedson

2 . Scanlan & Simons

مرور نظام‌مند عبارت است از جست‌وجو و یافتن مطالعات مربوطه، ارزیابی آن‌ها بر اساس معیارهای مشخص، تلفیق نتایج و ارائه یافته‌ها به‌طور موجز و شفاف (صفاری و همکاران، ۱۳۹۲).

پژوهش حاضر از منظر روش، توصیفی و از نظر نوع استفاده، توسعه‌ای است که به شیوه کیفی اجرا شده است. هدف این پژوهش، بررسی تحقیقات جامعه‌شناسی ورزشی در ایران است. به منظور اجرای این تحقیق، از روش مرور نظام‌مند استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش، تمام مقالات علمی چاپ‌شده در نشریات داخلی در بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ است. مقالات مورد استفاده در جدول ۱ آمده است.

این مطالعه با مرور نظام‌مند و با سیر مراحل زیر انجام شده است.

۱- ساخت چارچوب از کلیات پژوهش: بدین منظور پژوهش حاضر به دنبال پاسخ این سؤالات

است:

۱-۱) موضوعات و مباحث مورد توجه در تحقیقات با عنوان جامعه‌شناسی ورزش ایران کدامند؟

۱-۲) کارکردهای جامعه‌شناختی ورزش کشور کدامند؟

۱-۳) مقوله‌ها و مفاهیم مرتبط با جامعه‌شناسی ورزشی در ایران در چه دسته‌هایی قابل طبقه‌بندی هستند؟

۲- جست‌وجو و انتخاب پژوهش‌های مرتبط: جست‌وجوی اولیه و ثانویه با کلیدواژه‌های «جامعه‌شناسی» و یا «جامعه‌شناختی» به همراه کلمه «ورزش» و یا مفاهیم ورزشی نظیر مربیان، رشته و غیره طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۰ در پایگاه‌های مختلف اعم از سایت علوم انسانی، پایگاه مجلات تخصصی نور (Noormags)، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه سیویلیکا (Civilica) و به خصوص در گوگل انجام شد. انتخاب مقالات بر اساس کلیدواژه‌های انتخابی و حذف مقالات غیرمرتبط انجام شد و فقط مقالاتی که دارای روش پژوهش علمی بودند در زمره نمونه‌ها قرار گرفتند.

۳- انتخاب معیارهای پژوهش و دسته‌بندی مقالات: در این مرحله مقالات دسته‌بندی و آمار توصیفی مقالات از حیث نویسندگان، جایگاه سازمانی نویسندگان، سال انتشار، موضوع و حیطه مورد مطالعه، نوع روش تحقیق، محل نشر مقالات و جایگاه علمی محل نشر بررسی و تهیه شد.

۴- بررسی یافته‌های مقالات، مقوله‌بندی و ترکیب‌بندی دو مولفه اصلی: یافته‌های مقالات بر اساس چکیده، بخش نتایج و نتیجه‌گیری مقالات مورد ارزیابی قرار گرفتند و دسته‌بندی شدند. همه یافته‌ها در گروه‌های بزرگ‌تر دسته‌بندی و مقوله‌بندی شدند و یافته‌های کلیدواژه اصلی «جامعه‌شناسی ورزش» با همدیگر ترکیب شدند.

یافته‌ها

بخش نخست - آمارهای توصیفی

پژوهش حاضر مولفه جامعه‌شناسی ورزشی را در مقالات مختلف با رویکرد این پرسش که به چه مباحثی توجه شده است مورد بررسی قرار داده است. به منظور دریافت پاسخ مناسب، تعداد ۶۵ مقاله ارزیابی و پس از بررسی دقیق عنوان، چکیده، روش تحقیق و نتایج آن، تعداد ۱۹ مقاله مرتبط شناسایی و مورد ارزیابی قرار گرفت. جدول‌های یک تا چهار، بیانگر یافته‌های این بخش از پژوهش است.

جدول ۱. مقالات جامعه‌شناسی ورزشی مورد مطالعه

ردیف	عنوان مقاله	محقق	گروه	
			کارکرد	مشارکت
	بررسی جامعه‌شناختی کارکرد ورزش بر انسجام اجتماعی در ایران دهه هشتاد (مورد مطالعه کرمان)	نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲	*	
	مطالعه جامعه‌شناختی نهادینه کردن ورزش همگانی در کشور و ارائه مدل مطلوب (با رهیافت گراند تئوری)	شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶	*	
	مروری بر نظریه‌های جامعه‌شناختی در زمینه رابطه نظم اجتماعی و خشونت در ورزش (ارائه مدل نظری)	نظری و همکاران، ۱۳۹۶	*	
	تبیین جامعه‌شناختی مشارکت ورزشی زنان با تأکید بر هنجارهای جنسیتی (مورد مطالعه: زنان استان ایلام)	نورعلی‌وند و همکاران، ۱۳۹۶	*	
	بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر پرخشگری در بین تماشاگران فوتبال	عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶	*	
	تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر میزان مشارکت ورزشی جانبازان (مورد مطالعه: جانبازان ورزشکار استان تهران در سال ۱۳۹۵)	قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶	*	
	تبیین جامعه‌شناختی نهادینه کردن ورزش همگانی (مورد مطالعه: شهر تهران)	شیرویی و همکاران، ۱۳۹۷	*	
	«بررسی جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر بروز رفتارهای ناهنجار در میان تماشاگران فوتبال» مطالعه موردی: (تماشاگران تیم‌های استقلال و پرسپولیس حاضر در ورزشگاه آزادی در سال ۱۳۹۷)	الهی‌منش و معصومی، ۱۳۹۷	*	
	تحلیل جامعه‌شناختی اثر رفتارهای اخلاقی و شیوه‌های اعمال قدرت مربیان بر رفتارها و میزان خطرپذیری رزمی‌کاران با توجه به نقش میانجی رابطه مربی و ورزشکار	کیانی اشترجانی و بادامی، ۱۳۹۷	*	
	شناسایی و تدوین مؤلفه‌های جامعه‌شناختی تربیت ورزشی با رویکرد نظریه داده‌بنیاد	ویسی و همکاران، ۱۳۹۷	*	

*	تبیین جامعه‌شناختی پیامدهای اجتماعی مشارکت در ورزش براساس نظریه داده‌بنیاد	کریمی و همکاران، ۱۳۹۸
*	تحلیل جامعه‌شناختی موانع اجتماعی مشارکت فعالیت‌های ورزشی زنان و مردان (مورد مطالعه: کارکنان سازمان صنعت، معدن و تجارت)	احمدی موسی و همکاران، ۱۳۹۸
*	تبیین جامعه‌شناختی پدیده هولیگانسیم تماشاگران فوتبال (مورد مطالعه: تماشاگران مسابقات فوتبال شهر تهران)	رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸
*	بررسی جامعه‌شناختی تأثیر فوتبال بر اعتماد اجتماعی؛ مطالعه موردی: نوجوانان شهر ایرانشهر	بلوچی و ستوان، ۱۳۹۸
*	مقایسه عوامل مرتبط با پرخشگری در مردان تکواندوکار حرفه‌ای و نیمه‌حرفه‌ای و تحلیل جامعه‌شناختی اعتقادات مذهبی در آنها	سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸
*	شناسایی و اولویت‌بندی عامل‌های تحلیل جامعه‌شناختی ورزش همگانی سالمندان در بوستان‌ها	رحمانی و همکاران، ۱۳۹۸
*	تحلیل جامعه‌شناختی گرایش به ورزش رزمی کاراته با مدل نظری پیر بوردیو (مطالعه موردی: ورزشکاران کاراته شهر گرگان)	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹
*	جامعه‌شناسی سیاسی ورزش: تأثیر ورزش و ورزشکاران حرفه‌ای بر زندگی سیاسی	محمدی عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹
*	تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر مشارکت بانوان در ورزش همگانی شهر گرگان	حسینی کریم‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۰

انتخاب مقالات اشاره‌شده در جدول شماره ۱ بر حسب واژه جامعه‌شناسی و جامعه‌شناختی ورزش در عنوان مقالات مدنظر قرار گرفته است؛ از این‌رو، ۱۹ مقاله مرتبط و مناسب با هدف محقق به‌دست آمد.

فراوانی مقالات بر اساس سال نشر در جدول شماره ۲ بیان شده است.

جدول ۲. سال نشر مقالات مورد مطالعه

سال	فراوانی			درصد فراوانی
	کارکرد	مشارکتی	جمع	
۱۳۹۲	۱	-	۱	۵.۲۷
۱۳۹۶	۲	۳	۵	۲۶.۳۲
۱۳۹۷	۲	۲	۴	۲۱.۰۲
۱۳۹۸	۳	۳	۶	۳۱.۵۷
۱۳۹۹	۱	۱	۲	۱۰.۵۴
۱۴۰۰	-	۱	۱	۵.۲۸
جمع	۹	۱۰	۱۹	۱۰۰٪

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مطابق آمار جدول ۲، سال ۱۳۹۸ با شش مقاله، بیشترین درصد فراوانی در مقالات منتخب را به خودش اختصاص داده است. مقالات مربوط به جامعه‌شناسی ورزشی بر اساس جایگاه علمی و وابستگی سازمانی نویسندگان بررسی شده‌اند و اطلاعات مربوطه در جدول شماره ۳ بیان شده است.

جدول ۳. مقالات بر اساس جایگاه علمی و وابستگی سازمانی نویسندگان
مربوط به جامعه‌شناسی ورزش

وابستگی نویسندگان			درجه علمی نویسندگان		
فراوانی	درصد	نام سازمان/دانشگاه	فراوانی	درصد	درجه علمی
۷۱.۱۹	۴۲	دانشگاه آزاد اسلامی	۶۴.۴	۳۸	عضو هیئت علمی
۲۳.۷۲	۱۴	دانشگاه دولتی	۸.۴۸	۵	دکتری
۳.۳۹	۲	دانشگاه پیام نور	۱۸.۶۴	۱۱	دانشجوی دکتری

کارشناسی	۵	۸.۴۸	نامشخص	۱	۱.۷
ارشد					
جمع کل	۵۹	۱۰۰	جمع	۵۹	۱۰۰٪

جدول ۳ حاکی از آن است که ۶۴.۴ درصد از نویسندگان عضو هیئت علمی دانشگاه‌ها بوده‌اند که فراوانی هیئت علمی بر حسب درجه دانشگاهی دانشیار، استادیار و هیئت علمی به ترتیب؛ ۱۷.۱۳، ۸ است. بیشترین وابستگی سازمانی با ۷۱.۱۹ درصد متعلق به دانشگاه‌های آزاد اسلامی است. روش تحقیق مقالات در جدول ۴ آمده است.

روش تحقیق	فراوانی	درصد فراوانی
روش پیمایشی	۱۰	۵۲.۶۳
پژوهش کیفی	۴	۲۱.۰۵
کاربردی - همبستگی	۱	۵.۲
آمیخته	۱	۵.۲
توصیفی - تحلیلی	۲	۱۰.۷۱
مطالعه گسترده کتابخانه‌ای	۱	۵.۲
جمع	۱۹	۱۰۰

جدول ۴ نشان می‌دهد، روش پیمایشی با ۵۲.۶۳ درصد بیشترین فراوانی را در روش تحقیق مقالات داشته است.

بخش دوم - یافته‌های استنباطی

الف) کارکرد اجتماعی جامعه‌شناسی ورزشی

مقوله‌های شناسایی‌شده این مطالعه در ذیل دسته مطالعات کارکرد اجتماعی جامعه‌شناسی ورزشی قرار می‌گیرند، در جدول ۵ آمده است:

جدول ۵. مقوله‌های شناسایی شده بر اساس کارکرد اجتماعی جامعه‌شناسی ورزشی

مقوله اصلی	زیرمقوله فرعی	زیرمقوله فرعی ۱	زیرمقوله فرعی ۲
انسجام اجتماعی (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲)	جامعه‌پذیری	فهم نمادهای مشترک (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳)	منافع و مشترکات (خلیلی، ۱۳۷۸، ص ۱۵۴)؛ تقویت گروهی ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی (صداقت زادگان اصفهانی، ۱۳۸۴، ص ۶۱)؛ بی‌اثر بودن وجود تفاوت‌ها و اختلاف‌نظرها در فرایند جامعه‌پذیری (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۱۱۴)
		ایجاد توافق و تفاهم بین افراد (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳)	ملکه ساختن هنجارهایی (خلیلی، ۱۳۷۸، ص ۱۵۴)؛ عضویت در گروه‌های ورزشی (صداقت‌زادگان اصفهانی، ۱۳۸۴، ص ۶۱)؛ پذیرش هنجارها و ارزش‌های اجتماعی رایج در محیط ورزشی توسط نوجوانان (تومپوروفسکی، ۲۰۱۵)
		انسجام اجتماعی (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳)	توافق جمعی (افروغ، ۱۳۷۸، ص ۱۴۰)؛ افزایش هم‌بستگی و انسجام اجتماعی (صداقت‌زادگان اصفهانی، ۱۳۸۴، ص ۶۱)؛ اثربخشی خانواده، دوستان و همسالان، مدرسه، مربیان و معلمان ورزشی و رسانه‌های همگانی در جامعه‌پذیری (شفیعی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۱۱۴)؛ شکل‌گیری هویت اجتماعی نوجوانان (تومپوروفسکی، ۲۰۱۵)
	سازگاری اجتماعی	افزایش سرمایه اجتماعی و فرهنگی (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)	خروج از انزوا و تنهایی (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)؛ کنش ارتباطی (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)

<p>(نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱) افزایش مشترکات و استحکام نهادها و ساختارهای گسترش شبکه روابط جامعه(نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)؛ همبستگی و پیوند بین افراد(نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)</p>		
<p>ایجاد عادت‌واره(نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)؛ گسترش کنش‌های ارتباطی(نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)</p>	<p>فرهنگ‌پذیری و فرهنگ‌سازی و توسعه ورزش (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)</p>	<p>فرهنگ‌پذیری</p>
<p>مکانیزم‌سازی ارتقای سرمایه فرهنگی و اجتماعی افراد (نوابخش و جوانمرد، ۱۳۹۲، ص ۳۱)</p>		
<p>ایجاد حس اعتماد، امید در میان همهٔ آحاد کشور(ژانوت^۱، ۲۰۰۰)؛ اعتماد، حس تعلق (چان^۳ و همکاران، ۲۰۰۶)؛</p>	<p>وابستگی اعضا در سطح یک گروه یا یک جامعه، به یکدیگر (فارست و کرنز^۱، ۲۰۰۱)</p>	<p>هم‌بستگی اجتماعی</p>
<p>ایجاد چالش‌های مشترک و فرصت‌های رشد ارزش‌های برابر در داخل کشور (ژانوت، ۲۰۰۰)؛ تمایل به مشارکت و کمک (چان و همکاران، ۲۰۰۶)</p>	<p>فرآیند مداوم توسعه و رشد ارزش‌های مشترک (ژانوت، ۲۰۰۰)</p>	
<p>یکپارچه‌سازی شهروندان (حشمت‌زاده و اکرمیان، ۱۳۹۴، ص ۲۰)؛ شکل‌گیری هویت ملی (حشمت‌زاده و اکرمیان،</p>	<p>ایجاد حس هم‌بستگی ملی توسط ورزش</p>	

1 . Forrest & Kearns
2 . Jeannotte, 2000
3 . Chan

<p>(حشمت‌زاده و اکرمیان، ۱۳۹۴، ص ۲۰)؛ ایجاد روح انقلابی در نسل‌های جوان توسط ورزش (تیلور، ۱۹۸۸، ص ۴)؛ استحکام همبستگی ملی (تیلور، ۱۹۸۸، ص ۴)؛ افزایش قدرت بین‌المللی (تیلور، ۱۹۸۸، ص ۴)</p>		
<p>آنچه که جامعه به آن ارزش نهد (محسنی، ۱۳۷۴، ص ۲۵۱)؛ استانداردهای فرهنگی (طالبان و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۲۸)؛ اهداف کلی مطلوب برای زندگی اجتماعی سازمان‌یافته (طالبان و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۲۸)</p>	<p>واقعیات اجتماعی غیرمادی (ریتزر، ۱۳۷۴، ص ۷۳)؛ طالبان و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۲۷)</p>	<p>تقویت نظام ارزش‌های اجتماعی</p>
<p>انتقال ارزش‌ها در محیط ورزشی (حاجی‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۹۹)؛ انتقال ارزش‌های اجتماع (حشمت‌زاده و اکرمیان، ۱۳۹۴، ص ۲۴)</p>	<p>ارتباط با نهادهای اجتماعی (محسنی، ۱۳۷۴، ص ۲۵۱)</p>	
<p>همسویی با ارزش‌ها و فرهنگ‌های جهانی (وطنی و ساعی، ۱۳۹۲، ص ۲۸)؛ قابلیت نفوذپذیری در میان فرهنگ‌های جوامع (وطنی و ساعی، ۱۳۹۲، ص ۲۸)</p>	<p>قابلیت تغییرپذیری ارزش‌های اجتماعی (وطنی و ساعی، ۱۳۹۲، ص ۲۸)</p>	
<p>همراهی اعضای جامعه با هنجارها، ارزش‌ها و قوانینی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۳)؛ متقاضی زندگی اجتماعی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۳)؛ هماهنگی، تعادل و انسجام روابط اجتماعی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۳)؛ زندگی اشتراکی با سازوکارهای اقتصادی و سیاسی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۳)؛ اولویت‌بخشی به طبقات</p>	<p>شکل‌گیری اساس و قوام جامعه (نظری و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹۳)</p>	<p>نظم اجتماعی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶)؛ هژمونیک شدن قدرت سیاسی (حشمت‌زاده و اکرمیان، ۱۳۹۴، ص ۲۴)</p>

<p>و فشارهای گروه‌های مرجع (بیرو، ۱۳۶۷، ص ۳۶۸)،</p>	<p>اطاعت‌پذیری همگان از یک نظم ارزشی (بیرو، ۱۳۶۷، ص ۳۶۸) عوامل تقویت‌کننده نظم اجتماعی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶)</p>		
<p>خشونت‌های ورزشی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶)</p>	<p>احساس ناامنی، احساس بی‌عدالتی، کاهش مشارکت اجتماعی (نظری و همکاران، ۱۳۹۶)</p>	<p>پایدارسازی جامعه</p>	
<p>افزایش رفتارهای خشونت‌آمیز را در صحنه‌های دیگر اجتماعی (عباس زاده و همکاران، ۱۳۹۶)</p>	<p>انباشتگی انرژی پرخاشگرایانه</p>	<p>نمایش سمبلیک از انرژی پرخاشگرایانه</p>	<p>پرخاشگری (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶)</p>
<p>ایجاد رفتارهای خشونت‌آمیز فردی (نادریان جهرمی، ۱۳۸۴، ص ۲۹۰) رفتارهای وندالستیک و اوباشگرایانه تماشاگران فوتبال (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶۳)</p>	<p>احساس ناکامی فردی (نادریان جهرمی، ۱۳۸۴، ص ۲۹۰)</p>	<p>ناکامی‌های فردی اجتماعی</p>	<p>سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸</p>
<p>نمایش درون پنهان مسابقات ورزشی (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶۳)</p>	<p>حواشی مسابقات، خشونت و پرخاشگری‌ها، سوگیری‌ها، هیجانات تماشاگران (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶۳)</p>	<p>ایجاد احساسات شدید</p>	

تخلیه انرژی مازاد افراد جامعه	کاستن احتمال بروز خشونت (نادریان جهرمی، ۱۳۸۴، ص ۲۹۵- ۲۹۴)	ارضای انرژی ذخیره شده انسان با پرخاشگری (نادریان جهرمی، ۱۳۸۴، ص ۲۹۵-۲۹۴)
رفتارهای پرخاشگری	احساس ناامنی و پاسخ دفاعی به وضعیت ناامنی (محمودی‌نیا، ۱۳۹۸)؛ رهاسازی ناکامی‌های فشرده (سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۵۲)	خشونت آگاهانه یا ناآگاهانه (سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۵۱)؛ تسکین‌سازی موقتی برای افراد (سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۵۲)؛ رفتار پرخاشگرانه بیشتر در گروه تماشاچیان متعصب (سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۶۷)؛ بروز رفتار پرخاشگرانه بیشتر در تماشاچیان دارای عزت نفس پایین (سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۶۷).
رفتارهای ناهنجار تماشاگران (الهی منش و معصومی، ۱۳۹۷)	فشار اجتماعی رفتارهای نابهنجار و انحرافی (الهی منش و معصومی، ۱۳۹۷، ص ۸۵)	
رفتارهای خشونت‌آمیز خطر متلاشی شدن جامعه	رفتارهای برخورد بدنی خشونت‌آمیز (آرگیل، ۱۹۹۳)	
تولید الگوهای رفتاری جدید ساختار شکنی	شکل فعالیت ساخت‌های اجتماعی؛ ساختار شکنی (الهی منش و معصومی، ۱۳۹۷، ص ۸۵)	

فرصت بروز هیجان ناشی از تجربیات بدون خطر	دریچه‌ای برای بروز احساساتی (الهی‌منش و معصومی، ۱۳۹۷، ص ۸۵)	الزام به سرکوب و کنترل تمایلات رفتارهای نابهنجار (الهی‌منش و معصومی، ۱۳۹۷، ص ۸۵)
انباشته و مخفی‌سازی احساسات درونی در جوامع اولیه (جهانفر، ۱۳۸۱، ص ۴۴)	عقده‌گشایی در صحنه فوتبال (جهانفر، ۱۳۸۱، ص ۴۴) و ناهنجاری کج‌رفتاری و ناهنجاری (۱۳۸۱، ص ۴۴)	
رفتارهای اخلاقی (کیانی) اشتراک‌جانی و بادامی، (۱۳۹۷)	تبادل بخشی رفتارها با تشویق و تنبیه ورزشکاران	تأثیرپذیری میزان خطرپذیری ورزشکاران از رفتارهای اخلاقی (کیانی اشتراک‌جانی و بادامی، ۱۳۹۷)
هولیکانیسم (آشوب‌گری یا اوباش‌گری) (رحمانی و صفویان، ۱۳۹۸)	پالایش روانی	ظهور خشونت مفرط یا بیماری روانی (رحمتی، ۱۳۸۸، ص ۶۴-۶۷)؛ تخلیه انرژی پرخاشگرانه و خشونت‌آمیز در فعالیت‌های ورزشی (رحمتی، ۱۳۸۸، ص ۶۴-۶۷)؛ انباشتگی نیروی‌های پرخاشگرانه (رحمتی، ۱۳۸۸، ص ۶۴-۶۷)؛ کاهش تمایلات ستیزه‌گری و جنگجویی نوجوانان و جوانان از طریق ورزش (رحمتی، ۱۳۸۸، ص ۶۴-۶۷)
هیجان‌ات کاذب	منشأ بروز رفتارهای هولیکانیستی (رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸، ص ۱۳۰)؛ تبعیت از قدرت روانی گروه	تحریک احساسات هیجانی افراد از طریق بازی‌های دسته جمعی (مهرآئین، ۱۳۹۵، ص ۷۰-۶۰)؛ آشوب‌گری به‌واسطه شرایط روحی و روانی (مهرآئین، ۱۳۹۵، ص ۷۰-۶۰)

	(مهرآئین، ۱۳۹۵، ص ۶۰-۷۰)		
	کنترل اجتماعی	کاستن تمایلات رفتارهای بزهکارانه و مجرمانه (رحمانی ۱۳۳)	عمومیت و جهان‌شمولی رفتار انحرافی (رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸، ص ۱۳۳)
	محیط پیرامونی	سرایت و یادگیری رفتار (رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸، ص ۱۳۴)	تقویت رفتارهای هولیگانستی (رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸، ص ۱۳۴)
	امکانات رفاهی	اختلاف طبقاتی	نارضایتی از محرومیت نسبی و کمبود امکانات (رحمانی خلیلی و صفویان، ۱۳۹۸، ص ۱۴۹)
اعتماد اجتماعی و بلوچی و ستوان، ۱۳۹۸	سرمایه اجتماعی (بلوچی و ستوان، ۱۳۹۸)	منجر به افزایش و بسط روابط و پیوند افراد جامعه (سبحانی و هاشمی، ۱۳۹۶، ص ۱۸۸)	تقویت روابط متقابل با سایر افراد و اقشار جامعه (سبحانی و هاشمی، ۱۳۹۶، ص ۱۸۸)
سیاست اجتماعی (محمدی عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹)	ماهیت اجتماعی و سیاسی ورزش (محمدی عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۴۴)	شدت گسترش ابعاد و تأثیرات ورزش فراملی (فاضلی، ۱۳۹۱، ص ۱۵۵)	توانایی در بسیج عمومی و تهییج احساسات (فاضلی، ۱۳۹۱، ص ۱۵۵)؛ توسعه اقتصادی (فاضلی، ۱۳۹۱، ص ۱۵۵)؛ ایجاد مشروعیت و ملت‌سازی، همگرایی ملی (فاضلی، ۱۳۹۱، ص ۱۵۵)؛ حضور و دخالت زیاد سیاستمداران در ورزش (محمدی عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۴۴)؛ تغییر نگرش به ورزش‌های پراهمیت بین‌المللی (محمدی

عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۴۴)؛
پذیرش آگاهانه یا ناآگاهانه رهبری
سیاست و ایدئولوژی رسمی (محمدی
عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۱)؛

هویت و افزایش غرور ملی در بین مردم در
پیروزی و شکست ورزش رشته‌های
پرطرفدار (محمدی عزیزآبادی و بهشتی،
۱۳۹۹، ص ۱۶۱)؛ آمیختگی موفقیت‌های
ورزشی با حس وطن‌پرستی (محمدی
عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۱)؛
هم‌بستگی و هم‌گرایی، انسجام ملی و
بزرگداشت نام ملت به همراه کسب وجهه
مثبت ملی و بین‌المللی (محمدی
عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۱)؛
استحکام ملی و تقویت و هویت ملی
(محمدی عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص
۱۶۱)؛ احساس غرور ملی (محمدی
عزیزآبادی و بهشتی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۱)؛

هویت ملی

علاقه مشترک پذیرش نفوذ
فرهنگی حاکمیت در فرهنگ،
(محمدی اقتصاد و سیاست و
عزیزآبادی و ایدئولوژی حاکم
بهشتی، ۱۳۹۹،
ص ۱۷۰)

ب- مقوله مشارکت اجتماعی ورزش

ب-۱) مشارکت ورزشی

مقوله‌های شناسایی شده در این مطالعه که می‌توان آن را ذیل دسته مطالعات مرتبط با
مشارکت ورزشی جامعه‌شناسی ورزشی قرار داد، در جدول ۶ آورده شده است:

جدول ۶. مفهوم، مقوله، زیرمقوله مشارکت ورزشی

مقوله	زیرمقوله ۱	زیرمقوله ۲	منبع
	هنجارهای جنسیتی	هنجارهای اجتماعی، نقش‌های جنسیتی خاصی را برای دختران و پسران در حوزه ورزش متصور است	چالبایف ^۱ و همکاران، ۲۰۱۳، ص ۱۳۷
	هنجارها و باورهای جنسیتی	محدودکننده یا تسهیل‌کننده، نرخ مشارکت متفاوتی در ورزش دارد.	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۹
	ایدئولوژی مردانه	ایجاد دشواری‌های جدی برای ورزش بانوان	پناهی و صداقت‌زادگان اصفهانی، ۱۳۹۱، ص ۵-۶
	موانع ساختاری (وجود قوانین و قواعد رسمی و مصوبی)	ایجاد دشواری‌های جدی برای ورزش بانوان	پناهی و صداقت‌زادگان اصفهانی، ۱۳۹۱، ص ۵-۶
	عوامل فرهنگی اجتماعی	مانع ورزش بانوان	پناهی و صداقت‌زادگان اصفهانی، ۱۳۹۱، ص ۵-۶
	هنجارهای جنسیتی	انتظارات متفاوت از زنان و مردان	نقدی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۵۳
	تصورات قالبی جنسیتی	مانع انجام فعالیت‌های ورزشی زنان	نقدی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۵۳
	نقش‌های جنسیتی	تأثیر بر رفتارهای اجتماعی زنان وابستگی کامل به فرهنگ و متنوع بسیار	نقدی و همکاران، ۱۳۹۰، ص ۱۵۳ ویس، ۱۳۸۹

مشارکت ورزشی زنان

جامعه‌پذیری جنسیتی	متأثر از تصویر نقش خاص جنسیت؛ از طریق خانواده، مدارس، آموزشگاه‌ها، تلویزیون، مجلات، تبلیغات و کالاهای مصرفی	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
ورزش	بیانگر فرم اوقات فراغت فرهنگی است	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
ساختارهای پدرسالارانه سرمایه‌داری	حذف زنان از فضاهاى عمومى و حفظ موقعیت سرویس‌دهی آنها در درون خانه	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
ایدئولوژی زنانگی	حذف زنان از فضاهاى عمومى و حفظ موقعیت سرویس‌دهی آنها در درون خانه	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
هنجارهای جنسیتی	تأثیر بسزایی در نرخ مشارکت ورزشی زنان دارند.	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
هنجارهای جنسیتی	تحت تأثیر دو عامل درآمد و تحصیلات، آثار متفاوتی بر مشارکت ورزشی زنان دارد.	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
درآمد بالاتر	واریانس بیشتر مشارکت ورزشی	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
تحصیلات بالاتر	واریانس بیشتر مشارکت ورزشی	نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۵
مشارکت ورزشی جانبازان	پایگاه اقتصادی - اجتماعی جانبازان ورزشکار (منافع اجتماعی ورزش)	پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱
	صاحب قدرت و اختیار شدن گروه‌های فاقد مزیت‌های اجتماعی	پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱

اصلاح و بهبود توانایی‌های پارسامهر، ۱۳۸۸، اجتماعی ص ۱۱	
پذیرش ابتکار و نوآوری پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱	
تقلیل در جرم، خرابکاری، تخلف پارسامهر، ۱۳۸۸، و انحرافات اجتماعی ص ۱۱	
افزایش وحدت اجتماعی و پارسامهر، ۱۳۸۸، همکاری ص ۱۱	
گسترش هویت جمعی و افزایش پارسامهر، ۱۳۸۸، هم‌بستگی ص ۱۱	
تشویق بهترین بودن در جامعه پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱	
بهبود و افزایش سلامت عمومی پارسامهر، ۱۳۸۸، در جامعه ص ۱۱	
ایجاد اشتغال و درآمدهای جدید پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱	پایگاه اقتصادی - اجتماعی (منافع اقتصادی ورزش)
افزایش تولید پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱	
افزایش سطح سلامت نیروی کار پارسامهر، ۱۳۸۸، ص ۱۱	
مؤلفه‌های سلامتی و تندرستی گیل ^۱ ، ۱۹۸۳؛ آزادی و همکاران، ۱۳۹۹	انگیزه‌های مشارکت ورزشی
فعالیت با دوستان گیل، ۱۹۸۳	
شهرت، پایگاه اجتماعی گیل، ۱۹۸۳	
رویدادهای ورزشی گیل، ۱۹۸۳	
کسب آرامش گیل، ۱۹۸۳؛ آزادی و همکاران، ۱۳۹۹	

وضعیت اقتصادی	میزان درآمد، وضعیت مسکن و محل سکونت	قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۵
درصد جانبازی	سطح پایین آمادگی جسمانی معلولان	گراهام، ۲۰۰۰، ص ۱۵۲-۱۶۱
	محدودیت‌ها و موانع رشد حرکتی	گراهام، ۲۰۰۰، ص ۱۵۲-۱۶۱
	سبک زندگی غیرفعال	گراهام، ۲۰۰۰، ص ۱۵۲-۱۶۱
	شانس کمتر برای شرکت در فعالیت‌های تفریحی و اجتماعی	گراهام، ۲۰۰۰، ص ۱۵۲-۱۶۱
عوامل مؤثر بر مشارکت ورزشی	کمبود انگیزش برای حداکثر تلاش در حین تمرین	گراهام، ۲۰۰۰، ص ۱۵۲-۱۶۱
	افزایش میزان درصد جانبازی برابر با کاهش مشارکت ورزشی	قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۶
	وضعیت سنی جانبازان ورزشکار، میانگین مشارکت ورزشی در رده سنی ۴۰ تا ۵۰ سال (۴۰/۱۷) از همه بیشتر و میزان مشارکت ورزشی در رده سنی ۶۰ سال به بالا (۳۸/۰۹) از همه کمتر است.	قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۶-۱۷
موانع ادراکی	موانع ادراکی	اسلنکر ^۱ ، ۱۹۸۴؛ قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶
	فقدان زمان کافی	اسلنکر، ۱۹۸۴؛ قدیمی و

همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶	مسئولیت‌های شغلی اسلنکر، ۱۹۸۴؛ قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶
همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶	بدی آب و هوا اسلنکر، ۱۹۸۴؛ قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۶
قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۶	درآمد پولی، سایر منابع مالی، دارایی‌ها و حقوق مالی سرمایه اقتصادی
قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۶	گرایش‌ها و عادت‌های حاصل از فرایند جامعه‌پذیری سرمایه فرهنگی
قدیمی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۱۶	بیشترین میزان مشارکت در رشته‌های کوهنوردی، شنا و دارت، بدنسازی رشته‌های ورزشی
ریس، ۲۰۰۱، فرانکن ^۲ و همکاران، ۱۹۹۴	دیدگاه فردمداری، صفات و خصیصه‌های شخصی ورزشکار حس رقابت‌جویی و پیروز شدن ریس، ۲۰۰۱؛ فرانکن ^۲ و همکاران، ۱۹۹۴

ب- ۲) پیامدهای اجتماعی مشارکت؛

مقوله و زیرمقوله‌های پیامدهای اجتماعی مشارکت در جدول ۷ آمده است.

- 1 . Reiss
- 2 . Franken

جدول ۷. مقوله و زیرمقوله‌های پیامدهای اجتماعی مشارکت

مقوله	زیرمقوله ۱	زیرمقوله ۲	منبع
انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، بعد سلامت، بعد پرورشی و اخلاقی، شور و نشاط، روابط اجتماعی، هویت اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی	مشارکت اجتماعی	آگاهی مشارکت‌کنندگان نسبت به ضرورت مشارکت	موسوی، ۱۳۹۴
		وجود سازمان‌های پرورش‌دهنده استعدادها	موسوی، ۱۳۹۴
		شکل‌دهنده شخصیت اجتماعی مثبت	سندفورد ^۱ و همکاران، ۲۰۰۸
		برآورده‌کننده نیاز جوانان	طالب‌زاده و جعفری، ۱۳۹۱
		درک ارزش‌های شخصی	طالب‌زاده و جعفری، ۱۳۹۱؛ آزادی و همکاران، ۱۳۹۹
		تعادل احساسی	طالب‌زاده و جعفری، ۱۳۹۱
		حل مسائل شخصی و خانوادگی	طالب‌زاده و جعفری، ۱۳۹۱
		حل مسائل اجتماعی	طالب‌زاده و جعفری، ۱۳۹۱
		جلوگیری از بزهکاری جوانان	لرنر ^۲ ، ۲۰۱۵
		رشد شخصی	لرنر، ۲۰۱۵
		روند درونی (مثلاً کنجکاوی)	لرنر، ۲۰۱۵
		تمایل به شرکت در فعالیت‌ها و ابتکار عمل	لرنر، ۲۰۱۵
		تسهیل دستیابی به رشد مسئولیت اجتماعی ^۳ و فردی	ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳
		نظام‌دار و برنامه‌ریزی‌شده	ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳
بعد سلامت،	بعد	کمک به رشد و تحول شخصیت روانی، اجتماعی	ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳

- 1 . Sandford
- 2 . Lerner
- 3 . Social responsibility

بعد پرورشی و اخلاقی	سلامت جسمانی، روانی افراد جامعه	ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳؛ آزادی و همکاران، ۱۳۹۹
آسیب‌های اجتماعی	تحکیم معاشرت جمعی کاهش آسیب‌های اجتماعی	ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳ ظهیری و همکاران، ۱۳۹۳
	نرخ جرم و جنایت مصرف مواد مخدر	قاندی و همکاران، ۱۳۹۵ قاندی و همکاران، ۱۳۹۵
	هنجارشکنی و گریز از قوانین پیشگیری از وقوع جرم	قاندی و همکاران، ۱۳۹۵ کانستینتیناکوس ^۱ و همکاران، ۲۰۱۰
	کاهش تمایل زندانیان به ارتکاب جرم	کانستینتیناکوس و همکاران، ۲۰۱۰
	کاهش مشکلات رفتاری افراد در جامعه	کانتوما ^۲ و همکاران، ۲۰۱۰

ب- ۳) گرایش به ورزش

اگر رشته ورزشی و انتخاب آن را کنش اجتماعی متقابل تلقی شود، جامعه‌شناسی، نقشی مهمی بر عهده می‌گیرد (ریتزر، ۱۳۹۲). در تفکر اغلب جامعه‌شناسان، کنش ورزشی امری اجتماعی و الهام گرفته از ساختار فرهنگی و اجتماعی است. بسیاری از جامعه‌شناسان از امیل دورکیم تا پیر بوردیو، کنش‌های ورزشی را بحث و بررسی کرده‌اند (معصومی‌راد، ۱۳۹۵، ص ۱۰-۱). مقوله و زیرمقوله‌های گرایش به ورزش در جدول ۸ ذکر شده است.

جدول ۸. مقوله و زیرمقوله‌های گرایش به ورزش

مقوله	زیرمقوله ۱	زیرمقوله ۲	منبع
	پایگاه	اقتصاد، شغل و وضعیت خانوادگی افراد در انتخاب رشته ورزشی	اگوستینوس و گریس ^۳ ، ۲۰۱۲

1. Konstantinos's
2. Kantoma
3. Augoustinos & Garis

گرایش به ورزش (الگوی مرجع ورزشی، سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی خانواده، بورديو، ۱۳۹۰؛ فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳۵)	سرمایه فرهنگی، اقتصادی و ساختار خانواده	سرمایه
تأثیر طبقات بر استعدادها	سرمایه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جلائی‌پور و محمدی، ۱۳۹۰	سرمایه اقتصادی، سرمایه فرهنگی خانواده، منزلت اجتماعی ورزش، حمایت ورزشی (خانواده)
بدن افراد طبقه محروم در اختیار جامعه و ورزش قرار دارد.	جلائی‌پور و محمدی، ۱۳۹۰	
ورزش‌هایی مانند مشت‌زنی در قشرهای پایین	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳۷	
محبوبیت بالا ورزش‌هایی مانند چوگان، قایقرانی، پرورش اسب، سوارکاری، گلف، تنیس و اسکی در طبقه‌های اجتماعی بالا	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳۷	
فکر افراد طبقه ثروتمند در اختیار ورزش است.	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳۵	
سرمایه اقتصادی طبقه محروم در سطحی پایین است	جلائی‌پور و محمدی، ۱۳۹۰	
حاکم بودن مافیای اقتصادی در ورزش	زنجانی‌زاده اعزازی، ۱۳۸۳	
سرمایه‌های فرهنگی و اجتماعی طبقه محروم در حد حمایت مردم است	جلائی‌پور و محمدی، ۱۳۹۰	
ورزش وسیله‌ای برای برقراری ارتباط با افراد رده بالا	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۳۵	
نئومارکسیست‌ها معتقدند ورزش از خودبیگانگی می‌آورد	زنجانی‌زاده اعزازی، ۱۳۸۳	
افراد با سرمایه فرهنگی بالا، احتمالاً دارای آموزش بالا و ثروت بیشتر هستند.	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۴۴	
افراد با سرمایه فرهنگی پایین دارای آموزش پایین و ثروت کم‌تر، گرایش بیشتری به ورزش رزمی کاراته دارند	فلاح و همکاران، ۱۳۹۹، ص ۱۴۴	
سرمایه سیاسی	ورزش وسیله‌ای برای بهره‌برداری‌های سیاسی	استونز، ۱۳۹۳

استونز، ۱۳۹۳	کمک به تعادل و وفاق جامعه
استونز، ۱۳۹۳	با تخلیه انرژی‌ها، کاهش فشار مشکلات
استونز، ۱۳۹۳	بزرگ‌نمایی ورزش در رسانه‌ها

بحث و نتیجه‌گیری

امروزه، ورزش به یکی از شاخص‌های مهم جامعه مدنی مبدل شده است. ورزش به‌عنوان عنصری فرهنگی می‌تواند راه و رسم زندگی گروهی و ملی را با ابزار خویش ترویج کند و در مواردی حتی به نزدیکی بیشتر به آداب جهانی منجر شود. معانی و ارزش‌های مندرج در ورزش و سیستم باورها و آداب رسوم اجتماعی مرتبط با آن، نقش با اهمیتی در ساخت فرهنگی جامعه داراست (کلارک^۱، ۱۹۷۶، ص ۱۰). ورزش بخش مهمی از فرهنگ ملل در جهان معاصر است. بحث‌های محافل گوناگون، سرفصل روزنامه‌ها، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی جایگاه آن را روشن ساخته است. اعلام موفقیت در مسابقات ملی و بین‌المللی میلیون‌ها نفر را شاد و شکست در برنامه‌ها مردم را غمگین می‌سازد (وانگ^۲ و همکاران، ۲۰۱۸؛ رحمانی و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۴۳).

جامعه‌شناسی علم مهمی برای حکمرانی مطلوب است. جامعه‌شناسی ورزشی نیز اهمیت بسزایی در تبیین پدیده ورزش و کارکردهای آن در جامعه دارد؛ از این رو، کاوش جامعه‌شناختی ورزش می‌تواند در پیشبرد اهداف توسعه‌ای کشور تأثیر بسیار زیادی داشته باشد.

امروز ورزش قابلیت‌های بسیاری در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و غیره دارد. توجه به همه ظرفیت‌های ورزش در سایه پژوهش همه‌جانبه میسر می‌شود. توجه جامعه‌شناسان به پدیده ورزش می‌تواند در سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و به‌طور کلی توسعه و بالندگی ورزش و نهایتاً توسعه کشور را رقم بزند. چنانچه فرصت مطالعات برای جامعه‌شناسان در همه حوزه‌های جامعه‌شناختی ورزش مهیا شود، تحقق حکمرانی مطلوب ناممکن نبوده و مسیری روشن برای مدیران ارشد ورزش کشور خواهد بود.

نتایج این پژوهش حاکی از آن است که تعداد ۱۹ مقاله مرتبط و مناسب با هدف تحقیق و با داشتن واژه جامعه‌شناسی و جامعه‌شناختی ورزش در عنوان مقالات مناسب تشخیص داده شد. نتایج بررسی مقالات بر حسب سال نشر نیز نشان داد؛ سال ۱۳۹۸ با ۳۱.۵۷ درصد بیشترین فراوانی و سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به ترتیب با ۲۶.۳۲ و ۲۱.۰۲ درصد در رتبه‌های بعدی قرار

1 . Clarke

2 . Wong

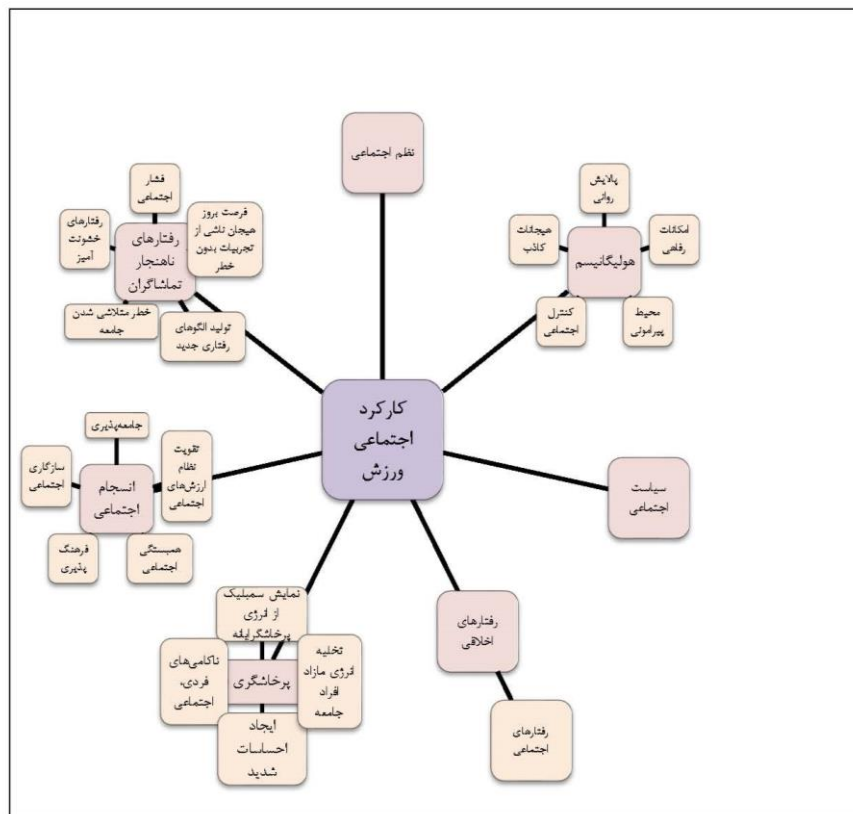
دارند. نتایج حاکی از آن است که ۴۲.۸۵ درصد از نویسندگان مقالات مورد مطالعه، عضو هیئت علمی دانشگاه‌ها بوده‌اند. بیشترین وابستگی سازمانی نویسندگان با ۷۱.۱۹ درصد متعلق به دانشگاه‌های آزاد اسلامی است. روش تحقیق مقالات مورد مطالعه با ۵۲.۶۳ درصد از نوع روش پیمایشی بوده است.

نتایج استنباطی پژوهش در پاسخ به سؤال اول این پژوهش، نشان داد که بخش اعظم تمرکز مطالعات انجام‌شده در حوزه جامعه‌شناسی ورزش، در مؤلفه‌هایی مانند پرخاشگری (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶؛ سالمی خوزانی و همکاران، ۱۳۹۸)، اعتماد اجتماعی (بلوچی و ستوان، ۱۳۹۸؛ سبحانی و هاشمی، ۱۳۹۶) بوده است. و مقوله‌هایی مانند نظم اجتماعی، انسجام اجتماعی، رفتارهای ناهنجار، رفتارهای اخلاقی، سیاست اجتماعی و هولیگانیسم مورد توجه قرار گرفته است. همچنین، مؤلفه‌هایی مانند نهادینه کردن ورزش همگانی (شیروبی و همکاران، ۱۳۹۶؛ شیروبی و همکاران، ۱۳۹۷)، مشارکت فعالیت‌های ورزشی زنان و مردان (نورعلی وند و همکاران، ۱۳۹۶؛ احمدی و همکاران، ۱۳۹۸؛ فلاح و همکاران، ۱۳۹۹؛ حسینی کریم‌آبادی و همکاران، ۱۴۰۰)، مشارکت ورزشی زنان مبنی بر هنجارهای جنسیتی، مشارکت ورزشی جانبازان، پیامدهای اجتماعی مشارکت در ورزش، مشارکت ورزشی سالمندان در حوزه «مشارکت اجتماعی ورزش» پژوهش شده است.

نتایج پژوهش در پاسخ به سؤال دوم پژوهش نشان داد؛ زیرمقوله‌های یافت‌شده در کارکرد اجتماعی ورزش عبارت‌اند از؛ سازگاری اجتماعی، جامعه‌پذیری، فرهنگ‌پذیری، هم‌بستگی اجتماعی، تقویت نظام ارزش‌های اجتماعی، فشار اجتماعی، رفتارهای خشونت‌آمیز، خطر متلاشی شدن جامعه، تولید الگوهای رفتاری جدید، فرصت بروز هیجان ناشی از تجربیات بدون خطر، نمایش سمبلیک از انرژی پرخاش‌گرایانه، ناکامی‌های فردی، اجتماعی، ایجاد احساسات شدید، تخلیه انرژی مازاد افراد جامعه، رفتارهای پرخاشگری، پالایش روانی، هیجان‌ات کاذب، کنترل اجتماعی، محیط پیرامونی و غیره.

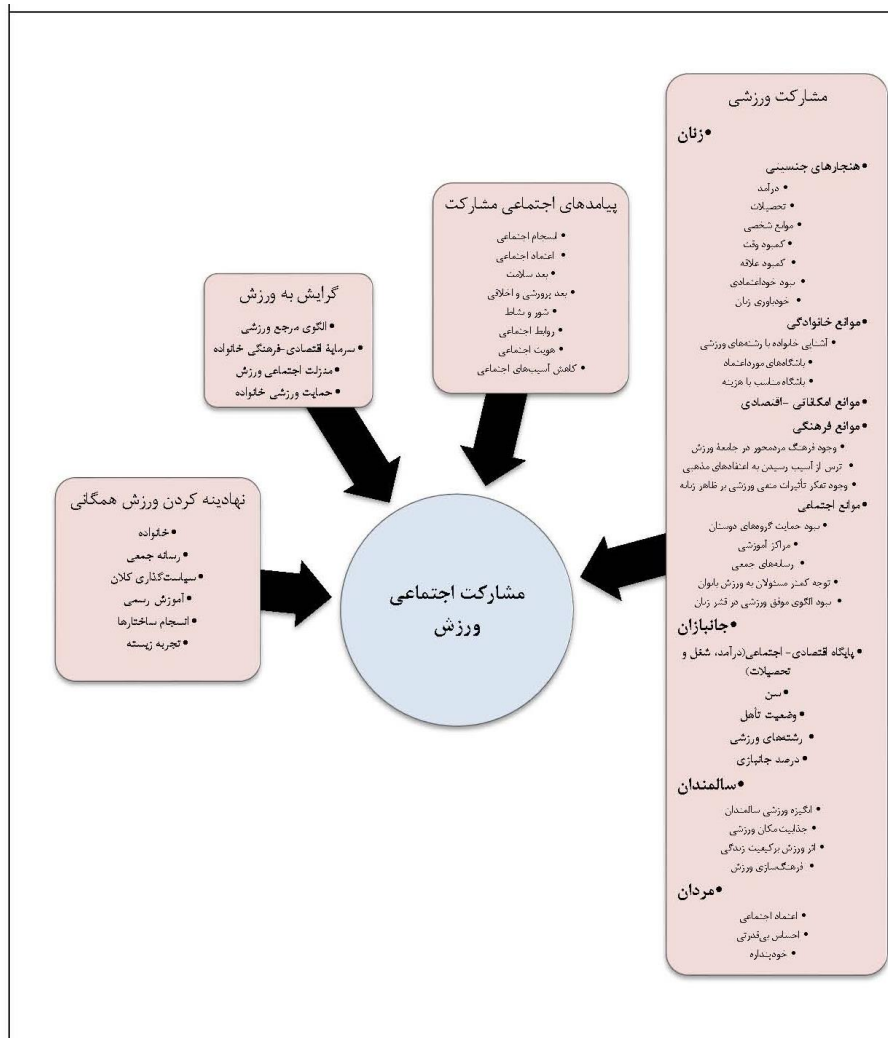
الگوی مفهومی کارکرد اجتماعی ورزش بر اساس این مطالعه در شکل ۸ آمده است. به‌طور کلی یافته‌ها نشان می‌دهد ورزش کارکردهایی با خود به همراه دارد که برخی از آن‌ها مثبت و برخی دیگر منفی هستند. کارکردهای انسجام اجتماعی، نظم اجتماعی و غیره کارکردهای مثبت و پرخاشگری، هولیگانیسم و غیره، که ظاهراً امری منفی هستند در وضعیت‌ها و موارد خاصی می‌تواند امری مثبت تلقی شود. کارکردهای مثبتی نظیر؛ تخلیه انرژی مازاد، بروز احساسات، پالایش روانی، هیجان‌ات کاذب و غیره از خود به نمایش بگذارد.

شکل ۸. الگوی مفهومی کارکرد اجتماعی ورزش (مأخذ: یافته‌های پژوهش)

بخش دوم یافته‌های استنباطی مربوطه به مشارکت اجتماعی ورزش است. الگوی مفهومی مشارکت اجتماعی ورزش بر اساس این مطالعه در شکل ۹ بیان شده است. به‌طور کلی یافته‌ها نشان می‌دهد؛ مشارکت اجتماعی ورزش در مقوله‌های مشارکت، پیامدهای اجتماعی، گرایش و نهادینه‌سازی مباحث مورد توجه پژوهشگران بوده است.

شکل ۹. الگوی مفهومی مشارکت اجتماعی ورزش مأخذ: یافته‌های پژوهش

مشارکت در ورزش می‌تواند کیفیت زندگی افراد و اجتماعات را بهبود بخشد، به افزایش پذیرش اجتماعی منجر شود، بهداشت و سلامت را ارتقا دهد، به عنوان مانعی در راه رفتارهای ضداجتماعی عمل نماید، عزت نفس و اعتماد به نفس را افزایش دهد، و افق‌های پیش‌روی افراد

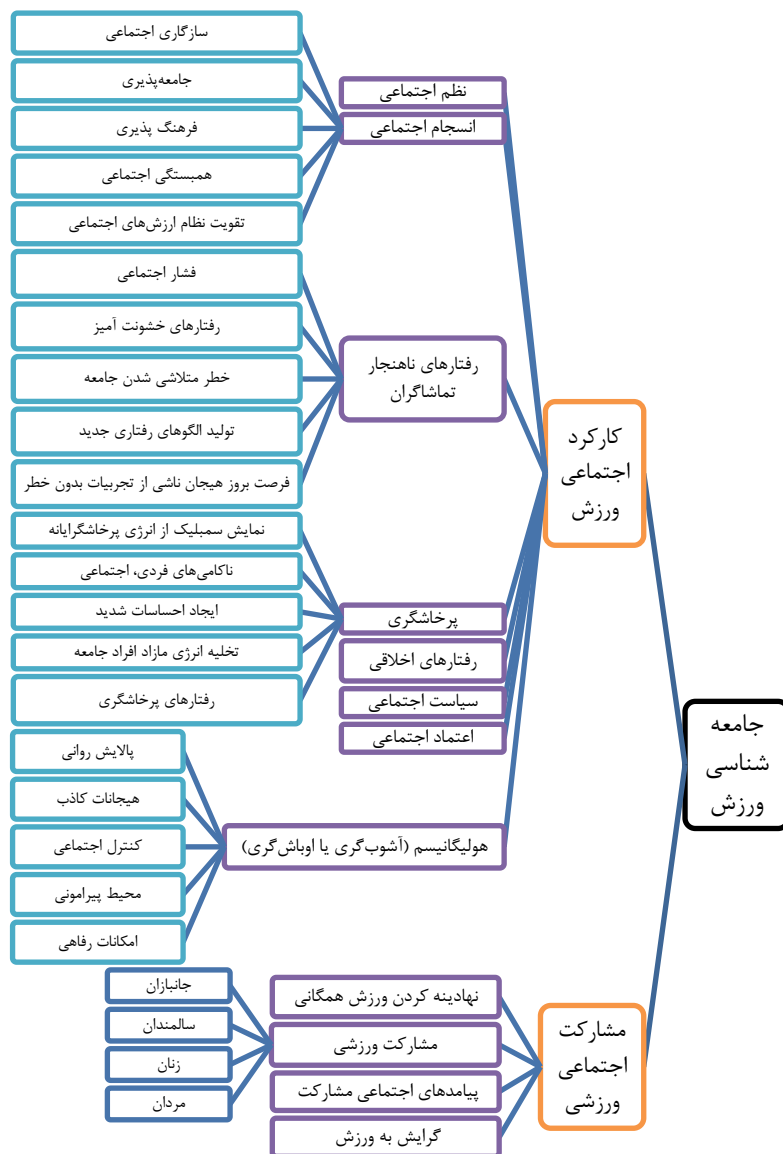
را گسترده‌تر سازد (کولتر، ۲۰۱۵). با توجه به فواید بی‌شمار مشارکت در فعالیت بدنی که به خوبی اثبات شده است، هنوز درصد زیادی از افراد کشورمان بی‌تحرک هستند، یا فعالیت بدنی کافی ندارند و به عبارتی درصد مشارکت آن‌ها در ورزش‌های همگانی به عنوان یک فعالیت بدنی بسیار کم است (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۳۳). ورزش همگانی را ورزش برای همه در هر سنی، جنسی، نژادی با کم‌ترین هزینه و با هدف سلامتی و بهبود زندگی همه انسان‌ها تعریف کردند (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۳۳). البته تحقیقات دیگر نظیر پژوهش قلی‌پور و همکاران، (۱۳۹۶) نشان می‌دهد؛ خدمات‌رسانی در حوزه‌های ورزشی، فرهنگی، فراغت و فضای شهری برای جانبازان در استان کرمانشاه نامناسب است. بنابراین انتظار می‌رود این گونه از عوامل باعث عدم مشارکت بخشی از جامعه در ورزش شود.

نهادینه‌سازی به معنی قانونمند کردن کنش‌های اجتماعی بر مبنای قواعد رسمی و آیین و رسوم به‌منظور به وجود آوردن انگاره‌های پایدار است (کوئن، ۱۳۸۶). نهادینه کردن ورزش همگانی در کشور ایران تحت تأثیر شرایط خاصی است. این شرایط در مقوله‌های علی، زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر طبقه‌بندی می‌شوند (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۴۱). شرایط علی عبارت‌اند از: حوادث یا وقایعی که به ایجاد یا رشد پدیده منجر می‌شود (استراوس و کوربین، ۱۳۸۷) و شامل ضعف وحدت ساختاری و سیاست‌گذاری کلان، عدم برنامه‌بلندمدت و هماهنگی از طرف وزارت ورزش، ضعف وجود تجهیزات و امکانات کم‌هزینه برای همه مردم، عدم ارتقای آگاهی مردم از طریق آموزش رسمی هستند (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۴۱). شرایط مداخله‌گر، شرایط ساختاری هستند که به پدیده‌ای تعلق دارند و بر راهبردها و استراتژی‌های کنش یا کنش متقابل اثر می‌گذارند. آن‌ها راهبردها و استراتژی‌ها را در درون زمینه خاصی سهولت می‌بخشند یا آن‌ها را محدود و مقید می‌کنند (استراوس و کوربین، ۱۳۸۷) و شامل: عملکرد ضعیف رسانه‌ها، عملکرد ضعیف نهادهای آموزشی، عملکرد ضعیف خانواده‌ها و نبود برنامه‌ای واحد و مدون برای سازمان‌های مختلف هستند (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۴۲-۴۱). شرایط زمینه‌ای عبارت از سلسله‌زمینه‌های خاص هستند که طی آن راهبردهای کنش یا کنش متقابل برای اداره، کنترل و پاسخ به پدیده صورت می‌گیرد (استراوس و کوربین، ۱۳۸۷) و شامل: کمبود متخصص و تئورسین در زمینه ورزش همگانی، کمبود امکانات سخت‌افزاری در فضاهای عمومی، کمبود وحدت برنامه‌ریزی و هماهنگی بین نهادهای و کمبود مدیران علم محور و متخصص است (شیرویی و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۴۲).

ورزش سلامت جسمانی و روانی جامعه را تضمین می‌کند؛ از این‌رو مشارکت ورزش در آحاد جامعه اهمیت بسیار زیادی دارد. نهادینه‌سازی مشارکت اجتماعی و شناخت پیامدهای اجتماعی ورزش در سایه پژوهش‌های جامعه‌شناسی نقش مهمی در تبیین سلامت جامعه دارد.

ورزش به عنوان بخش مهمی از تعلیم و تربیت، جایگاه اساسی و سرنوشت‌سازی در فرهنگ هر جامعه‌ای ایفا می‌کند و تأکیدی بر پرورش جسمی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی دارد (قشمی میمند و همکاران، ۱۳۹۸، ص ۸۴). فرهنگ ورزش نقش یاددهنده و آموزشی دارد و همواره در تربیت افراد جامعه اثرگذار است. حکمرانی کشور با داشتن سیاست‌های لازم و مناسب در حوزه ورزش علاوه بر تحصیل کارکردهای جامعه‌شناختی ورزش، با تخلیه انرژی مازاد افراد جامعه، ایجاد فرصت‌های برابر برای افراد جامعه، ایجاد تحرک اجتماعی، آموزش همگانی مفاهیم فرهنگی و اجتماعی به فرهنگ‌پذیری و جامعه‌پذیری منجر می‌شود.

در پاسخ به سؤال سوم طرح‌شده در این پژوهش، و منتج از مباحث مطرح‌شده فوق، مفاهیم و مقوله‌های مستخرج از پژوهش‌های جامعه‌شناسی ورزشی در کشور در دسته‌بندی آورده‌شده در شکل شماره ۱۰ به عنوان الگوی کلی احصاشده از مطالعات جامعه‌شناسی ورزشی در کشور، قابل مشاهده است.

شکل ۱۰. الگوی احصاشده تحقیقات جامعه‌شناسی ورزشی ایران.

همانگونه که مشاهده می‌شود، پژوهش‌های جامعه‌شناسی ورزشی در کشور در قالب دو دسته «کارکرد اجتماعی ورزش» و «مشارکت اجتماعی ورزشی» قابل طبقه‌بندی هستند و هر یک از این دسته‌ها دارای زیردسته‌هایی هستند.

انتظار می‌رود در حوزه جامعه‌شناسی ورزش به مباحث بیشتری از جامعه از جمله؛ طبقات و گروه‌های اجتماعی، رفتارهای سیاسی و فرهنگی تماشاگران ورزشی، الگوهای فرهنگی ورزش، کنش و وضعیت اجتماعی ورزشکاران، ورزش سیاسی جامعه ایران و جهان، رفتارهای اجتماعی ورزشکاران در فضای مجازی، کنش‌های سیاسی ورزشکاران پرداخته شود. این خلأ نیازمند به تحقیقات بیشتر و ارج گذاشتن به این حوزه از علم است.

References

- Abbaszadeh, M. Saadati, M. Kabiri, A. Ashayeri, T. (2018). Sociological Study of Factors Affecting Aggression Among Soccer Spectators. *Journal of Social Order Quarterly*, 9(4), 35-70. (In Persian).
- Abedini, S., & Talebi, Sh. (2017). The Socio-economical Factors Related to the Degree of Tendency of Citizens to ward Public Sports in Khalkal. *Journal of Applied Sociology*, 28(1), 131-144. (In Persian).
- Ahmadi, H. (2009). *Sociology of Deviations*. Tehran: Mehr Publications. (In Persian).
- Ahmadi, M., Pezhhan, A., & Ghadimi, B. (2019). Sociological analysis of social barriers to participation in sports activities of women and men (Cause Study: Employees of the Mining and Trade). *Journal of Women & Society*, 10(39), 47-64. (In Persian).
- AlahiManesh, MH., & Masoumi, M. (2019). Sociological study of factors affecting the incidence of abnormal behavior among football spectators. *Journal of Social Research*, 10(41), 78-98. (In Persian).
- Argyle, M. (1993). *Bodily communication Toutledege*, P: 52.
- Augoustinos, M., & De Garis, S. (2012). Too black or not black enough: social identity complexity in the political rhetoric of Barack Obama. *Eur J Soc Psychol*, 42(5), 564-77.
- Azadi, S., Aghaee, S S., & Ghadimi, B. (2021). Investigating the correlation between participation in sport-for-all and the quality of life in elderly men and women in Tehran. *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 9(17), 185-209. (In Persian).
- Baluchi, R. Sotvan, S. (2019). Sociological investigation of the effect of football on social trust, a case study: Iranshahr teenagers. *Journal of Applied Studies Social Sciences and Sociology*, 2(5), 29-36. (In Persian).
- Bastian, H., Glasziou, P., & Chalmers, I. (2010). Seventy-five trials and eleven systematic reviews a day: how will we ever keep up? *PLoS medicine*, 7(9), e1000326.
- Biro, A. (1988). *Culture of Social Sciences, translated by Bagher Sarokhani*. Tehran: Kayhan Publications. (In Persian).
- Blanchard, K. (2008). An introduction to the anthropology of sports, translated by Hamidreza Ghorbani, Alireza Hassanzadeh, Tehran: Afkar. (In Persian).
- Bourdieu, P. (2005). Forms of capital. From the book *Social Capital (Trust, Democracy and Development)*, translated by Afshin Khakbaz and Hasan Pouyan, first edition, Tehran: Shirazeh Publishing. (In Persian).
- Bourdieu, P. (2011). *Distinction: social critique of taste judgments*, translated by Hassan Chavoshian, Tehran: Salece Publishing. (In Persian).
- Chalabaev, A., Sarrazin, PH., Fontayne, P., Boiche, J., & Guillotin, C, (2013), the influence of sex stereotypes and gender roles on participation and performance in sport and exercise. *Review and future directions, psychology of sport and exercise*, 14, 144 -136.

- Chan, J., To, H., & Chan, E. (2006), Reconsidering social cohesion: Developing a definition and analytical framework for empirical research. *Social Indicators Research*, 75, 273–302.
- Clarke, J., et al. (1976). Subcultures, Cultures and Class, Res is tance Through Rituals: Youth Subcultures in Pos t-War Britain, Stuart Hall and Tony Jeffers on, editors, .Hutchins on of London.
- Coakley, J. (2010). Sports in Society: Issues and Controversies. (10 edition) Paperback – McGraw-Hill Education
- Coakley, J. (2014). Sports in society (1 and 2), Bahram Gadimi, Tehran: Bammad Ketab. Publishing. (In Persian).
- Coalter, F. (2005). The Social Benefits of Sport: an Overview to Inform the Community Planning Process. *Sport Scotland Research Report*. 98.
- Coen, B. (2007). *Basics of Sociology*, Mohsen Salasi. Tehran: Tutia. Publishing. (In persian).
- Fallah, Z., Soltanahmadi, T., & Aghazadeh, A. (2020). The Sociological Analysis of the Tendency Toward Martial Karate Sports with the Pierre Bourdieu Theoretical Model (Case study: Karate athletes in Gorgan). *Sport Psychology Studies* (ie, mutaleat ravanshenasi varzeshi), 9(31), 97-108. (In Persian).
- Fazeli, H. (2012). Sports and Identity Politics. *Journal of Iranian Political Science Association*, 7(2), 151-174. (In Persian).
- Ferrari, R. (2015). Writing narrative style literature reviews. *Medical Writing*, 24(4), 230-5.
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighborhood. *Urban Studies*, 38, 2125–2143.
- Franken, R. E., Hill, R., & Kierstead, J. (1994). Sport interest as predicted by the personality measures of competitiveness, mastery, instrumentality, expressivity, and sensation seeking. *Personality and Individual Differences*, 17, 467–476.
- Ghadimi, B., Rahimi, M., & Asadi, A. (2017). Sociological Explanation of the Factors Affecting on Sport Participation of Veterans. *The Quarterly Journal of Strategic Studies on Sports and Youth*, 16(35), 179-196. (In Persian).
- Ghaedi, A., Ghafouri, F., & Kargar, Gh. (2016). Investigation the role of athletics sport on Social Development Indicators. *Journal of Applied Research in Sport Management*, 5(1), 35-47. (In Persian).
- Ghasemi, V., Faeghi, S., & Amir, A. (2013). Measurement of Social Capital as a Keyword of Social Development in Various Classes and Different Areas in Isfahan City in 2011-2012. *Journal of Iranian Social Development Studies (JISDS)*, 5(3), 7-30. (In Persian).
- Ghasemi, V. Zulaktaf, V. NurAlivand, A. (2009). Sociology of sports (vandalism and hooliganism in football), Tehran: Sociologists. (In Persian).
- Gheshmi Meimand, A. Pourkiani, M. Rahmati, MM. (2019). Cultural Policy of Students' Sports in Iran, Presentation of model. *Journal of Research on Educational Sport*, 7(17), 83-100. (In Persian).

- Gholipour, S. Nazari, AA. Gholipour, M. (2018). Directory Services to Veterans and their quality life (Case study: Kermanshah), *Two Quarterly Journal of Contemporary Sociological Research*, 6(11), 149-175. (In Persian).
- Gill, D. L., Gross, J. B., & Huddleston, S. (1983). Participation motivation in youth sports. *International Journal of Sport Psychology*, 14, pp: 1-14.
- Graham, A., Reid, G. (2000). "Physical fitness of adults with an intellectual disability: A 13-year follow up study. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 71(2), pp: 152-161.
- Grant MJ, Booth A. (2009). A typology of reviews: an analysis of 14 review types and associated methodologies. *Health Info Libr J*, 26(2), 91-108.
- Haji Zadeh, S., NaderianJahromi, M., Noghani, D., Bahmani, H. R., Mirsafian, HR., Rasouli, M., & Janani, H. (2021). Socialization through Sports Participation: A Systematic Review. *The Quarterly Journal of Strategic Studies on Sports and Youth*, 19(50), 149-172. (In Persian).
- Hajizadeh, S., Naderian Jahromi, M., Noghani, D., Bahmani, M., & Mirsafiyani, HR. (2020). The role of sport participation in the development of the socialization pattern. *Journal of Research in University Sports*, 8(21), 85-114. (In Persian).
- Haslam, S. A. (2004). *Psychology in organizations*. New York: Sage.
- Heshmatzade, MB., & Akramiyani, SMH. (2015). The Relationship Between Sports and Politics According to the Theory of Gramsci. *Journal of Political and International*, 7(1), 10-35. (In Persian).
- Jahanfar, M. (2002). Violence in soccer is preventable. *Journal of Social Sciences Letter*, 19(446), 105-123. (In Persian).
- Jalaipour, Hd., & Mohammadi, J. (2011). *Recent Sociological Theories*. Tehran: Ney Publishing. (In Persian).
- Jeannotte, M.S. (2000). Social cohesion around the world: an international comparison of definitions and issues, Paper SRA-309, Strategic Research and Analysis Directorate, Department of Canadian Heritage, Ottawa.
- Kantoma, M., Stamatakis, E., & Kaakinen K. (2010). The relationship between physical activity and academic achievement. *Proceeding of the National Academy Sciences of the USA*, 110(5), pp: 1917-1922.
- Karimabadi, MH., Talebpour, A., & Afarineshkhaki, A. (2022). Sociological Explanation of Women's Participation Affecting Factors in Public Sports in Gorgan. *Journal of Woman and Culture*, 13(50), 46-59. (In Persian).
- Karimi, J. Abbasi, H. EYDI, H. (2019). Sociological Explanation of Social Consequences of Participation in Sport; Grounded Theory. *Journal of Research on Educational Sport*, 7(16), 285-306. (In Persian).
- Kavussanu, M., & Stanger, N. (2017). Moral behavior in sport. *Current opinion in psychology*, 16, 185-192.
- Kiyani Oshtorjani, S. Badami, R. (2018). Sociological analysis of the Effect of Sports-personship and Coach Power on Behavior and Risk Rate on Youth Martial with Due to the Mediating Role of Coach-Athlete Relationship. *Journal of Social Sciences*, 12(40), 81-96. (In Persian).

- Konstantinos's, P., Skordilis, M., & Tripolits A. (2010). Validity and reliability evidence of the attitudes towards physical activity of Greek prisoners. *Biology of Exercise Journal*, 6(2), 39-48.
- Kovacly, J. (2013). Exercise in the community. (Sajadi, s.a. akbarih. bozhmehrani,s. bakhshandeh.h translator). Tehran: Bamdad Ketab.
- Lerner, R. M. (2015). Promoting positive human development and social justice: Integrating theory, research and application in contemporary developmental science. *International Journal of Psychology*, 50, 165-173.
- MasoumiRad, R. (2016). Social mobility, Tehran: Institute of comprehensive and specialized population studies and management. (In Persian).
- Mehrayin, MR. (2016). Sociology of sports (schools and theories), Tehran: Sociologists. Publishing. (In Persian).
- Mohammadi, A., Abadi, M., & Beheshty, S.S. (2020). Political Sociology of Sport: The impact of sports and professional athletes on political life. *Journal of Iranian Political Research Qom Islamic Azad University*, 7(23), 142-174. (In Persian).
- Mohseni, M. (1995). *General sociology*. Tehran: Tahouri. Publishing. (In Persian).
- Mohseni, RA. (2009). The analysis of sport violence and aggression with emphasis on social psychology approach. *Journal of Sociologi atudies*, 1(3), 51-72. (In Persian).
- Mokhtarpour, M. (2020). Sociological Explanation of Social Factors Affecting Sports Socialization. *Journal of cultural -Social studies of Olympic*, 1(1), 109-135. (In Persian).
- Mousavi, Z. (2015). Strategies to improve students' social participation in preventing the use of drugs and psychotropic substances. *Journal of Social Health & Addiction*, 2(7), 63-82. (In Persian).
- Movahedi, AR. (2022). Sport Sociology, Editor-in-Chief Lecture. *Journal of Strategic Sociological Studies in Sport*, 1(1), 1-3. (In Persian).
- Naderian Jahormi, M. (1384). Basics of sociology in sports. Isfahan: Fine Arts Publishing. (In Persian).
- Naghdi, A., Balali, E., & Imani, P. (2011). A Study On Socio- Cultural Barriers of Women's Participation in Sports Case study: 20-40 year-old female athletes and non-athletes in Hamedan province. *Journal of Woman in Development and Politics*, 9(1), 147-163. (In Persian).
- Navabakhsh, M. Javanmard, K. (2013). Sociological investigation of the function of sports on social cohesion in Iran in the eighties (Kerman case study). *Journal of Shushtar Social Sciences*, 7(3), 37-54. (In Persian).
- Nazari, F. Labibi, MM. AmirMozaheri, AM. Nik Amal, M. (2017). A review of sociological theories on the relationship between social order and violence in sports (theoretical model presentation). *Journal of sociological researches*, 11(3, 4), 77-100. (In Persian).
- Noralivand, A. Maleki, M., Parsamehr, M., & Ghasemi, H. (2018). An Investigation into the Relationship between Sexual Norms and Women's Sport Participation (A Case Study of Women in Ilam Province). *Journal of Ilam cultural*, 18(56,57), 7-31. (In Persian).

- Norouzi, Y., Khavidaki, S., & Sadrabady, Z. (2021). Research on relevance: A systematic review. *Iranian Journal of Information Processing & Management*, 36(3), 621-654. (In Persian).
- Overdevest, J. L. M. (2014). Socialization in sport: how children's sports habitus is constructed. Master Thesis, Vrije Universiteit, Faculty of Human Movement Sciences.
- Panahi, MH. Sedaghat zadegan esfahani, SH. (2012). Power Resources and Ideological Interpretation of Women's Sports Rules. *Journal of Women in Development & Politics*, 10(1), 5-22. (In Persian).
- Parsamehr, M. (1388). Sociology of sports. Yazd: Yazd University Publications. (In Persian).
- Parsamehr, M. (2011). Investigating the motivations related to continuous participation in sports activities among physical education students (case study: physical education students of Yazd University). *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 7(13), 93-106. (In Persian).
- Piri, M. Ahar, S. Mahmoudi, A. (2015). The Comparison of Gender Differences in Athletic Students' Sports Participation Motivation. *Journal of Instruction and Evaluation*, 8(29), 109-123. (In Persian).
- Rahmani Khalili, E. Safavian, SM. (2019). A Sociological Explanation of the Phenomenon of Soccer Hooliganism Case Study: Soccer Spectators of Tehran. *Journal of Social Sciences*, 26(86), 123-156. (In Persian).
- Rahmani, I. Baseri, A. Afarinesh, A. Ghadimi, B. (2019). Sociological analysis, Public sports, The elderly, gardens. *Journal of Socio-Cultural Changes*, 16(63), 42-56. (In Persian).
- Rahmati, MM. (2009). Sociology of sports violence, Tehran: Scientific and Cultural Publishing Company. (In Persian).
- Reiss, S., Wiltz, J., & Sherman, M. (2001). Trait motivational correlates of athleticism. *Personality and Individual Differences*, 30, 1139-1145
- Ritzer, G. (1995). Sociology theory in the contemporary era. Translated by Mohsen Salasi. Tehran: Elmi Publishing. (In Persian).
- Ritzer, G. (2012). Contemporary sociological theory and its classical roots, translated by Ali Baghai Sarabi, Khalil Mirzaei, 2nd edition, Tehran: Jameeshenasan Publishing. (In Persian).
- Rowland, T. W. & Freedson, P. S. (1994). Physical activity, fitness, and Health in children. *Close look pediatrics*, 93, 669, 672.
- Saffari, M., Sanaeinasab, H., & Pakpour Hajiagha, A. (2013). How to Do a Systematic Review Regard to Health: A Narrative Review. *Iran J Health Educ Health Promot*, 1(1), 51-61. (In Persian).
- Salemi KHuzani, M. Khabiri, K. Behdari, R. Aslankhani, MA. (2020). Comparison of Factors Related to Aggression in Professional Taekwondo Players and Semi-professional Work and Sociological Analysis of Their Religious Beliefs. *Journal of cultural-social studies of Olympic*, 1(1), 49-72. (In Persian).

- Sandford, A., Duncombe, R., & Armour, K. M. (2008). The role of physical activities/ sport in tackling youth disaffection and anti-social behaviour. *Educational Review*, 60(4), 419-435.
- Scanlan, T.K., & Simons, J.P. (1992). "The construct of sport enjoyment". In *G.C. Science*, 24, 113-12.
- Shadmanfaat, SM. (2015). Gender analysis of sports socialization process (comparative study of Iran and non-Muslim countries). Master's thesis, Gilan University, Faculty of Literature and Humanities, Department of Sociology. (In Persian).
- Shafii, N., Zahirina, M., & Nikkhah, H. (2014). Examining the role of the family in the process of sports socialization of children (case study: students of universities in Bandar Abbas city). National conference on strengthening the foundation of the family and the role of women. (In Persian).
- Shahbazi, M., Salami, M., Sadeghi, M., & Shirzadi, R. (2015). Basics of Sports Sociology, second edition, Tehran: Bammad Ketab Sports Publishing. (In Persian).
- Shiruei, A., Esmaili, R., Kashkar, S., & Asadi, H. (2019). Sociological Factors Affecting the Institutionalization of Sport (Casestudy: Citizens of Tehran). *The Quarterly Journal of Strategic Studies on Sports and Youth*, 17(42), 145-164. (In Persian).
- Shiruei, A., Kashkar, S., Esmaili, R., & Asadi, H. (2018). Study the sociological institutionalisation of public sport in the country and provide favourable model (with the approach of Grounded Theory). *Journal of Sport Management and Development*, 6(12), 31-47. (In Persian).
- Sobhani, B., & Hashemi, SZ. (2017). Social Functions of Sport for All with an Emphasis on Social Trust. *Journal of Sport Management Studies*, 9 (42), 185-202. (In Persian).
- Stones, Rob. (2014). The Great Thinkers of Sociology, translated by Mehrdad Mirdamadi, Tehran: Markaz Publications. (In Persian).
- Strauss, A., & Corbin, J. (2008). The principles of qualitative method, basic theory, procedures and methods, translated by Buyuk Mohammadi, second edition, Tehran: Research Institute of Human Sciences and Cultural Studies. (In Persian).
- Taleban, M R., Mobasheri, M., & Mehraeen, M. (2010). Evaluation of Value Variation Process in Iran (53- 88). *Journal of Historical Sociology (JHS)*, 2 (3), 23-63. (In Persian).
- Talebzade, F., & Jafari, P. (2012). How does sport and art could be effective in filed of social, cognitive and emotional learning. *Procedia-Social & Behavioral Sciences*, 47, 1610-1615.
- Vaisi, M., Alipordarvishi, Z., Ghadimi, B., Khabiri, K., & Hojjat, SH. (2017). Identifying and Explaining Sociological Components of Sport Education with the Grounded Theory. *Journal of sociological researches*, 12(45), 93-109. (In Persian).
- Vatani, S., & Saei, M. (2013). The study of the relationship between the enjoyment of new media and the younger generation's commitment to social values (Case Study:

- Islamic Azad University of Tabriz, East Azerbaijan Science and Research Branch). *Journal of Sociological Studies*, 5(18), 27-46. (In Persian).
- Vaziri, E., & Feizabadi, M. (2017). Scientometric study of the Iranian medical sciences systematic reviews. *Scientometrics Research Journal*, 3(6), 83-96. (In Persian).
- Weiss, A. (2010). *Basics of Sociology of Sports*, translated by Karamatullah Rasakh, Tehran: Nei Publishing House. Publishing. (In Persian).
- Wong, R., Pelaez, M., & Palloni, A. (2018). Autoinforme de salud general en adultos mayores de América Latina y el Caribe: su utilidad como indicador. *Rev Panam Salud Publica*, 17 (5-6), 32-323.
- Zahiri, M., Aghapour, SM., Ismailvandi, R., & Razavinia, M. (2013). Socialization through sports, sports through society, 8th International Conference on Physical Education and Sports Sciences, Tehran. (In Persian).
- Zanjanizadeh, H. (2004). An introduction to the sociology of Pierre Bourdieu. *Journal of Social Sciences Ferdowsi University of Mashhad*, 1(2), 23-39. (In Persian).

A systematic review of sports sociology research in Iran

Kiyumars moladoost¹, Afshar Honarvar²

1. MSc. Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Iran
2. Assistant Professor K. N. Toosi University of Technology, Tehran, Iran

Received: March 07, 2023

Accepted: May 27, 2023

Abstract

The role of sports sociology is to explain and better understand the phenomenon of sports and its function. There are many researches in the field of sports sociology in Iran. But, a general look at these researches' status, findings, and approaches is needed. This study was conducted with the aim of a systematic review of sports sociology research in Iran.

The research method was qualitative and developmental. This research, as a secondary study, has been done with a systematic review approach. The research sample consisted of 19 articles published in domestic scientific research journals between 1390 and 1400, which were extracted from "Noormags," "Magiran," "SID," and "Ensani" databases. The research results showed that the conducted studies can be categorized in the two general categories of social function of sports in 28 subcategories and social participation of sports in 119 subcategories. The subcategories such as social order, social cohesion, aggression, abnormal behavior, moral behavior, social policy, social trust, and hooliganism can be classified under a more general category called the social function of sports. Also, subcategories such as culturing sports for all, sports participation of women based on gender norms, sports participation of the disabled, participation in sports activities of women and men, social consequences of participation in sports, sports participation of the elderlies are categorized in the concept of "social participation in sports." The most important research gap observed in the studies of the sociology of sports is related to the field of cultural behaviors, including the cultural behaviors of spectators, such as slogans and activities of spectators in sports venues.

Keywords: sports function, social cohesion, sports participation, aggression